

IV 5928.

Sárospataki

Ifjusági Közlöny

.....

Főszerkesztő :

Szőke István

Társzerkesztők :

Kerekes György Imre és Sőreghy János

Felelős szerkesztő :

Gaál István

.....

Tartalom : Novák Lajos theol. tanár :
Főiskolánk Ifjuságához. — Bencze D. :
Versek. — Garaczy I. : Mária. — Ifj.
Rácz Lajos : Versek (műfordítás). —
Both J. : A kis irnok és az asszony.
— Stunda I. : A prot. theol. szövet-
ségről. — Kerekes Gy. I. : Prózára
ferdült versek. — Gaál I. : Fejes Ist-
ván. — Kerekes Gy. I. : Versek. —
Idem : A diákság és a város. — Kiss
Géza : Versek. — Idem : A banalitás
apológiája. — Vázlatok. — Irodalom.
Egyleti élet. — Hírek. — Hirdetések.

.....

Megjelenik :

havonta egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Sárospatak. Kollégium.

Előfizetés :

Egész évre 4 kor.

XXX. évfolyam.

December hó.

1913.

Sárospatak legrégebb és legnagyobb férfiszabó divatüzlete (Városháza épületében)

Gyakran panaszkodik a közönség, hogy némely cég nem tevel meg jól a bizalomnak s olcsó, gyári rosz árut szállít a megrendelt helyett s miután másod, harmadkézből szerzi azt be: jó nem lehet. Értesitem tehát a t. közönséget, hogy üzletemet megnagyobbitottam s raktáron tartom a legfinomabb angol és hazai szöveteket s saját műhelyemben a legolcsóbb és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett dolgozom föl. A t. tanulóifjuságnak, mint régebben, havi és ünneputáni fizetés mellett készítem a legjobb ruhákat. Jó anyag, izléses szabás, szép munka, szolid és kényelmes ár! Tessék meggyőződni róla rendeléssel!

Tisztelettel Weinberger Sámuel férfiszabó.

Kész ruhából, divatmellényből, sapkából nagy raktár.

Kundráth János

sárospataki cipészmeister (Pátika-köz) készíti a legelegánabb és legtartósabb úri és női cipőket. Legfinomabb kivitel. Olcsó ár. Minden részről a legteljesebb elismerés.

Az ifjuság számára különösen nagy árkedvezmény!

Miért

kap annyi megbizást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógyár?

Mert

a cég teljesen megbizható, a munkája gyors és kifogástalan és az árai jutányosak. Képviselet Sárospatakon a **Klein Mihály cég.**

Igen tisztelt Uraim!

Szives figyelmüket arra hívom fel, hogy tekintettel a

karácsony

közeledtére, áru házamban mindennemű uridivat cikkeknek árait mélyen leszállítottam, ennél fogva kérem szives bevásárlásaiknak minél előbb való eszközzésére. Magamat szives pártfogásukba ajánlva, vagyok kitünő tisztelettel

Deutsch Hermann

Nagy karácsonyi vásár!?

Főiskolánk ifjúságához.

Így, ifjú barátim, így. Ez az elhatározás volt a helyes, a hozzátok méltó, nem a szeptemberi; ez, hogy továbbcsináljátok a Közlönyt!

Ma sem értem világosan: micsoda szél hajtogatta a vitorlásokat szeptemberben, hogy a hajótok fennakadt?

A régivel való elégedetlenség? . . . Hiszen az elégedetlenség a haladás rugója s annak arra kellett sarkallnia, hogy ti jobbat csináljátok!

A pénzkérdés? . . . Hát ti, akik azoknak a pataki ifjagnak vagytok utódai, akik huszonnyolc éven át nem sajnálgatták a garast a Közlönyre; akik Parthenonokat, Emlékkönyveket tudtak szerkeszteni és kiadni; akik több professzor munkáinak kiadását vagy támogatását vállalták, — ti már annyira elszegényedtetek, hogy a Közlönyre sem telik?? Nem gondolnám, mert a hirlapárus, a könyves- és a többi boltok, meg azok, amiket én is tudok, ti is tudtok, mást bizonyítanak. Hiszen gyümölcsözik még a legáció élőfája, szüléitek erszényei sincsenek bezárva és egy kis gazdálkodással a kevésből is sokra telik!

Előfizetőitek csekély száma? . . . Hát mért csekély? Töletek függ, hogy sok legyen, itt helyben is, vidéken is. Mert Patakon itthon vagytok mindig, így hát a Közlönyt mindig terjeszthetitek. A vidéket, — másfél egyházkerület városait, községeit! — háromszor járjátok be évenként s az irántatok és dolgaitok iránt őszintén érdeklődő hölgyek,

urak táborával ugyanannyiszor érintkeztek. Ezek száma ezrekre rúg s ha mindenikök nem fizethet is elő, de egy kerek ezer csak kikerülhet közülök, ha jól forgolódtok, ha a szót nem kimélték. De ugy látom, kimélték. Vagy túlszemérmesek vagy túlkényelmesek vagytok. Boldogulni így persze nem lehet. Vigyetek csak magatokkal gyűjtőiveket vagy lappéldányokat, csak egyetlenegy alkalommal, karácsonykor s lássatok csak hozzá erélyesen, leleményesen az előfizetőgyűjtéshez: meglátjátok, hogy lesz előfizető is, pénz is az elégségig. Hiszen nincs köztetek egy sem, aki iránt valaki ne érdeklődne, aki a kedvetekért elő ne fizetne. Ha a tata nem: a mama; ha ezek nem: hát előfizettet *Ő*, a mindkettejöknek ellenállhatatlan.

A méltányláshiány? . . . Senkiben sem méltányolják ugy a nemes törekvést, az eszmények tiszteletét, szolgálatát, mint az ifjúságban. Méltányoljuk, sőt sürgetjük mi, a tanárok is; méltányolja a közönség, amely — tapasztalhattátok — minden iránt érdeklődik, mindenben részt vesz, amin a ti zászlótok lobog, amiben a ti lelketek lángol, amiért a ti szívetek dobog. Hiszen ti vagytok a jövő! Azt csak mégsem várjátok tőlünk, a közönségtől sem, hogy titeket kiáltsunk ki püspököknek, államférfiaknak, vezéreknek és hogy úgy ünnepeljünk titeket, mint hazánk, irodalmunk, társadalmunk fénylő csillagait!? Hová lenne akkor legszebb ékességtek, a szerénység!? . . . Vagy a belső és külső kritikuskóttól féltetek? Olyan természetes, olyan szükséges ez nektek, mint az évvégi vizsgálat vagy az ünneputáni számolás! . . .

Vagy hogy jobbat akartatok? . . . Ezt az egyet méltánylom, mert értem is. Értem, de figyelmeztetek, hogy a magunkkal való elégedetlenséget sohasem szabad Szaturnusszá hizlalni saját szülöttinkkel és a régi görögök is csak a korcs csecsemőket hajigálták le a sziklákról, a huszonnyolc éves férfiakat már nem. Kik népesítették volna meg különben a harcmezőket a munka-, a versenytereket ott is, ahol véres virág, ott is, ahol zöld borostyán, ott is, ahol érett kalász, édes gerezd terem? A természet rendjét csak vihar és forradalom forgatja fel. Forrongtatok? Jó! Hiszen must vagytok még. De ha a hordót vetitek szét, az már baj. A hordót még össze lehet rakni, de mi lesz a kiömlött mustból? Ugy-e, hogy sár és az összerakott

hordót újra kell tölteni, ha van miből? Hát ti is szétvettétek előbb a hordótokat, mert igen forrtatok, a hordótok meg igen avatag volt s aztán, no hisz aztán telik még a mustból! Telik, de mégis kár, hogy a kiömlött must s azzal együtt három hónap a sárba folyt. Hanem, a megmaradtról illőképen akartok gondoskodni. Így van-é?

Én legalább így tudom érteni a szeptemberi és a mostani cselekedeteket, másként nem. Hibáztatok s most jóvátettétek. Romboltatok, hogy alkossatok. Így, így már értelek és nem feddődöm.

De akkor aztán rajta is, fiúk! Igazán új bor legyen az, amit az új hordóba töltötök! Van annyi, hogy sok is. Itt a tudomány, az irodalom, a művészet, a társadalom, az élet és mennyi a kérdése, amikhez már ti is hozzászólhattok! Hadd olvassuk a nézeteiteket! Itt az alma máter, az egyház, a nemzet, a haza, mindegyik a maga kimeríthetetlen, változatos, hol véres, hol könnyes, de mindenkor veritékes múltjával és jelenével. Hadd lássuk, mit, hogyan tudtok formába önteni ezekből akár Klió, akár Apolló mintája szerint! Itt a magatok élete, ez a tarka-barka, örökifjú diákélet és mennyi a komoly, mennyi a szivárványos változata! A legsajátabb gazdaságotok! Hát ki termékenyítse, ki értékesítse, ha ti nem!? Itt a ti izzó lelketek, dobogó szívetek, tele eszményekkel, szent iudulatokkal, merész képzelődésekkel, eleven vágyakkal, csillogó reménységekkel. Hadd lássuk hát, mi dagasztja, mi epezti, mi lelkesíti, mi nemesíti, mi irányítja azokat! Itt a csudás erő, a képzelet és tündér világa, a költészet. Ligetein úgy is sokszor andalogtok, dalosait hallgatjátok, forrásait szürcsölitek. Nos, lássuk hát, mit lestetek el azoktól, mit találtatok magatok! . . .

Ifjú barátim! Szívesen köszöntlek, szívesen köszöntünk az új hordó mellett. Jó mustot belé, hogy jó bor lehessen belőle, jobb a tavalyinál, jobb valamennyinél! És jól forraljátok, hogy új borotokat kedvvel kóstolgassátok magatok. reménységgel kóstolgassuk mi is és mindazok, akiket a kóstolóra hívogattok. Hiszem, hogy leszünk elegen.

Csak kedvvel, izléssel forrjátok és pezsegjétek!

Novák Lajos,
akadémiai tanár.

AJÁNLÁS.

Az én groteszk, tatár koponyámon
 Szeretni nincs mit, jól tudom.
 És nem is döngettem arany kalapáccsal
 Az olimpusi márvány kapukon.
 Óvilági hunok igric ivadéka,
 Világverő álmok dalnoka vagyok.
 S mondom hegedősök csacska énekét,
 Amit kóbor őszám rám hagyott.

Amit énekelnek pogány nomádok
 Meótisz partján, Don vize körül
 S fenn a Hargitában, síró fenyves alján
 A vihar hegedül.
 Amit a szikla éle tárogatózik
 És a puszták szele fúj ki harsonán —
 Azt hagyta rám
 Isten ostora, ősapám.

Óvilági hunok igric ivadéka,
 Világszép Rékának utolsó fia —
 Hadak útján jöttem, Hadak útján szálltam
 Barangoló Bodrog partjaira.
 Hadak útján jöttem világverő álmok
 Vérpiros vizétől
 S nyugat leányának
 Vérpiros rózsákat
 Hoztam a hazámból
 Ősapám kardjáról,
 Ősanyám szivéről.

Bencze Domokos.

KHALEWALA.

Sok csónak szállt Finnland ezer taván.
 S vértés vitézek álltak hallgatag
 A tópartok kokojszás oldalán.

Nagy felhők úsztak, mint komor hadak.
 S elbujt a nap sötét felhők mögött.
 S egy hős alatt a bűrű megszakadt.

És várta egyre nyíres part fölött,
 Csak visszavárta halvány kedvese.
 És egyszer* — lám — a kedves visszajött.

Ép ünnep volt. Vidám, tüzes zene.
 S csak megjelent a sík vizek felett
 Sugárzó, sápadt, könnyü szelleme.

A lány alatt a bűrű szétrepedt.
 Nagy felhők úsztak, mint komor hadak.
 Egy jajkiáltás tompán reszketett.

S villant sok kék acélu dárda, kard.
 Ezer hős fekszik most a tó ölén,
 Ki zengte lantján búsan ezt a dalt?

A szél? A tó? A hold? A föld? Vagy én?

Bencze Domokos.

MÁRIA.

Mária odaült a kályha mellé. Egész nap sokat vesződött a gyerekekkel és igen kimerült. A fellobbanó tűz megvilágította olykor a homályba borult szobát és a leány szenvedő szép arcát.

Mert — különösen mostanában, — nagyon sokat szenvedett. A kicsi, arany jeggyűrűjét lehúzta újjáról és lázas ajkához szoritotta; csókkal borította a csillogó, kis jószágot. Majd ölébe hanyatlott a karja és úgy nézte. Könny szökött szemébe. Sirt. A szive hevesen dobogott s úgy érezte mintha forró vére ezer és ezer kinzó, vádoló gondolatot kergetne át rajta, melyek megmérgezik, halálra kínozzák. Most, amikor legjobban szeretne élni! Mióta ujjára huzta a jeggyűrűt, az a barna, széparcu ember, azóta napról-napra szenved. Ugy érezte, hogy kegyetlenül megcsalta, kijátszotta azt az embert, aki az ő megtiport, szomorú szívébe napsugarat hozott. Ugy érezte, hogy az ő bűnnel szennyezett lelke nem méltó a férfi nemes, becsületes lelkéhez . . . És lelkében elvonúlt, meglevenedett az ő eddigi élete :

. . . Édesanyját alig ismerte, még három éves sem volt, amikor meghalt. Vidéken laktak, hol édesatyjának jól jövedelmező állása volt. Majd tanítónőképzőbe került. Ekkor érte a második csapás: atyja is meghalt. Teljesen árva maradt. Mikor az oklevelet megkapta beteg lett s el kellett fogadnia egyik Pesten lakó rokonuk meghívását. Így került a fővárosba. Mikor felgyógyult s fiatal kora miatt még nem teljesíthetett volna tanítónői szolgálatot, beiratkozott a festészeti akadémiára. A festészethez nagy kedvet és tehetséget érzett. Akkor ismerkedett meg egy festőművészeli, aki ugyanabban a házban lakott. Miután öreg nagynénje és beteges leánya, akiknél lakott, nem mentek sehová, maga mehetett mindenüvé. A művész bemutatkozott és kezdett hozzájuk járni. Lassankint egészen ideális barátság fejlődött ki közöttük. Tanította rajzolni, festeni. Egészen hozzászokott a művész elveihez, nézeteihez s alig várta az estét, mikor együtt lehessenek. A férfi nagyon jó és komoly embernek látszott s eleinte úgy bánt vele, mintha a kis leánya lenne. Mikor a nagynéni beteg lett, ő ment fel hozzá. Nem látott benne

semmi illetlent. Később még jobban egymáshoz szoktak. Együtt olvastak verseket, regényeket és a művészeti eseményeket is együtt hánylák-velelték meg. Egyszer a szerelemről is szó esett. A poeta lelkü művész nagyon szépen beszélt arról a fiatal leány előtt még ismeretlen érzéséről. Azóta szomorú lett, megkomolyodott. A festő észrevette ezt s lágy, érzelmes hangon megkérdezte tőle levertsége okát. A naiv, tapasztalatlan leány könnyek közt, őszintén elmondta, hogy őt nem szereti senki . . . s nagyon elhagyatottnak érzi magát. És a festő szerelmet vallott neki. Ezután még többet voltak együtt és miután a festő házasságot idért neki, egy őszi estén lekövetkezett az, aminek be kellett következni . . . Elbukott, elvakitva a mindent fölperzselő, hatalmas szenvedélytől. Odaadta becsületét, szüzies ártatlanságát, mert hitt, bízott, mert olyan nagyon árva és tapasztatlan volt . . .

És jöttek a kinzó, vádló gondolatok tovább, tovább: . . . Két hónap múlva egy levelet talált asztalán. A festő búcsú levelét, melyben írta, hogy külföldre megy s nem akarja őt örökre lekötöni. Írta, hogy ő szegény és nem akarja, hogy a nyomor kenyerét ketten rágják. Amit tett, bocsássa meg és emlékezzék néha-néha rá . . . Óh az átkozott! Mennyit szenvedett ő akkor és azóta is. Hányszor akart öngyilkos lenni, de az életösztöne nagyobb volt. Igénybevette oklevelét, hiszen még nagyon fiatal volt és sok szép dolog van a világon! Egy vidéki falusi iskolában kapott állást. Komoly, zárkózott lett s csak hivatásának akart élni. Nyugalmát azonban semmi sem tudta visszaadni. Szép virágos vasárnapokon, ha látta a templomba menő játszi kedvű, fiatal leányokat, mindig felsírt lelkéből az ő szégyene. Milyen szép az ártatlan, tiszta leánylélek! Akárcsak a hóra ejtett lilium . . . Ilyenkor aztán nagyon szenvedett. Így mult el őt esztendő, szomorúan, árván, nehéz kötelességteljesítő munkában. Már szívében lemondott mindenről. Bár fiatal és szép volt, valósággal bebeszélte magának, hogy ő már vénlány, akire már nem vár semmi szépség, semmi ünnepi öröm, semmi gyönyörűség. S ha feltámadt lelkében az élni-vágyás, ha elfogta őt is a gyermekes vidámság: elcsitította érzelmeit. Vigyáznia kell — úgy gondolta — hogy nevelséggé ne váljon. Vigyázott érzéseire és erős akarattal el tudta nyomni néha. De mindig feltámadtak s megrohanták és úgy

elkinozták. Ha boldog anyákakat látott, sirni szeretett volna. Így szenvedett, vergődött, míg át nem helyezték egy másik iskolába. Ide, a nagy magyar faluba, ahol megismerte őt. A falu fiatal papját. Tehetett ő róla, hogy szívébe új érzést hozott az az ember? Tehetett ő róla, hogy majd nem megfojtotta szíve örült dobogása, ha közeledni látta; ha hallotta bánatosan zengő hangját, mikor a társadalomról és az ő szomorú magányáról beszélt? Nem gondolt akkor semmire, csak mosolygott és szeretett. Mintha jóleső, édes álom ragadta volna ki ebből a sivár életből! És a boldogság mámorától megszédülve egy szót se tudott neki szólni, mikor a kezét megkérte. Csak odaesett a feje a vállára és sírt, sírt . . .

Amint így átgondolta egész nyomorúlt, kálváriás életét, még jobban megerősödött zaklatott, beteges lelkében a gondolat, mely már hetek óta kinozta, hogy ő tulajdonképen nem méltó ahoz a becsületes emberhez. Neki multja van, szégyenletes multja . . .

A kis cselédeány behozta a lámpát. A hirtelen támadt világosság egy kissé megszakította elmélkedését. Fölkelt és járkálni kezdett. Az emésztő gondolatok azonban nem hagyták nyugodtan. Ujra rátörték és beteges, exaltált lelkét ismét kinozni kezdték. Küzdött magával: vajjon megmondja-e mindezeket völegényének az esküvő előtt? Az már világos volt előtte, hogy meg kell mondania. A lelkiismerete, végtelen szeretete és a fájdalom tüzeiben meglisztult szíve parancsolta ezt neki. Meg kell tennie. Hazudni, megtéveszteni, rászedni egy becsületes embert, nem szabad; sem ki-tennie őt annak a szörnyű csalódásnak, hogy az esküvő után tudja meg, talán másoktól? Igen, a bűnök-bűne volna őt megtéveszteni épen abban, amire önérzetes, tisztességes férfi a legkényesebb — a női becsületre és tisztaságra . . .

Ezek a gondolatok egészen összetörték a szegény leányt. Ijesztő, rémes gondolat lett úrrá a lelkén. Meg kell halnia, ugy gondolta. Igen, mindent meg fog irni, bocsánatot kér — és ő elmegy oda, ahol nem fáj semmi!

Odavánszorgott az asztalhoz, levelet vett elő és írni kezdett. Mindent megírt. Kérte a bocsánatot, hogy előbb nem mondta el ezeket, de olyan jól esett árva szívének a boldogság. Bűneiért ime ugy fog lakolni, hogy eltávozik az élők közül most, amikor legjobban szeretne élni . . . amikor

még boldog. Nem tudná elviselni a megvetését annak, akit oly igazán szeret. Így legalább azzal a bittel hal meg, hogy szereti . . .

Nem tudta tovább írni. Feltört lelke mélyéből a zokogás és keservesen sírt. Ajtónyílásra rezzent föl. Hirtelen felállt s könnyes szemei fátyolán őt látta. A levélről egészen megfeledkezett. Öntudatlanul egy-két lépést tett a férfi felé, de mikor az megakart csókolni, eszébe jutott minden. Kibontakozott s szédülve, sírva ment el a divánig s ott lerogyott a végtelen fájdalomtól. Csak fájdalmas zokogása hallatszott. Ozorai Pál nem tudta mire vélni a dolgot; odament hozzá s erővel lehúzta a leány szemeihez tartott kezeit s riadt, de esengő hangon kérlelni kezdte:

— Édesem, mi baja van? Mondja? Ne kinozzon. Miért sír, óh nézzen már reám . . .

A szegény leány csak sírt, zokogott és nem nézett fel. Már szinte elveszítette az eszméletét. Töredezett, csukló hang tört elő lelkéből:

— Nem vagyok méltó . . . nem vagyok méltó . . . — És az asztalra mutatott, a levélre.

Ozorai az asztalhoz rohant s olvasni kezdte a levelet. Mintha az a szép, virágos rózsalugas, melyben szerelme felébredésétől kezdve élt — most hirtelen összeomlott volna a lelkében. Mintha a szívében levő tavasz, hirtelen össze változott volna . . . Csak úgy esett az asztal melletti székre. Két kezébe temette arcát. Örült, vad gondolatok, mintha szöges korbáccsal verték volna agyát. Felállt és indulni készült. Nem is nézett vissza, csak az ajtóban.

Mária lehajtott fővel, kezébe temetett arccal a diván végére borult. Csak néha-néha sírt fel zokogó hangja, mint párjavesztett gerlice nyögdécselése. Teljesen hatalmába kerítette a kétségbeesés és a szegény. Ugy ült a diván sarkában, mint a megtestesült nyomorúság és kétségbeesés . . .

Csodálatos pillanat volt. Ozorai lelkében az emberi érzések legszebbike viharozott át: a megbocsátó szeretet.

Odament a leányhoz, gyengéden megfogta két kezét és csókokkal horította haját, homlokát . . . A leány felnézett nagy, kisírt szemeivel, mint bűnbánó Magdolna Jézusra:

— Hát szeretsz . . .

— Szeretlek!

SÓHAJ.

— Sully Prudhomme —

Ha tudnád, hogy sír fájó lelke
Tűzhely nélkül, árván élve,
Házunk előtt, — csak úgy néha,
Elmennél te.

Ha tudnád, szemed tiszta fénye
Lelkemben milyen örömet szül.
Be is néznél ablakomon —
Véletlenül.

Ha tudnád, milyen balzsamot hoz
Szívemre más szív jelenléte,
Meg is állnál, — itt a házunk
Közelébe.

S ha tudnád, mégis hogy szeretlek,
Mily forrón, vágyón, szerelmesen,
Be is jönnél talán hozzám
Szép csendesesen.

ifj. Rác Lajos.

MA VAN A HÚGOM LAKODALMA.

(Agnes Miegel)

A harang zúg, ma esküszik a húgom,
Kiváncsín nézi a bábész tömeg.
„Nézd az uszályát, — mondják lassan, sűgön, —
Fején fátyol és myrtuság remeg“.

A vőlegény szól boldogan, mosolygva
És megcsókolja húgom kis kezét;
— Az én kezem még senki nem csókolta
Nekem nem mondtak szerelmes mesét.

Szerelmével még nem ostromolt senki,
Senki sem bókolt: „Milyen kedves, szép!“
Nem tudom mi az szerelmesnek lenni,
Pedig vérem forr, s ajkam lázban ég.

ifj. Rác Lajos.

A KIS IRNOK ÉS AZ ASSZONY.

Törökné. a szép asszony ma korán ébredt. A reggelit az ágyban költötte el, majd hideg fürdőt vett, gyorsan öltözött és reggeli sétára indult. Tetszett neki a kis város a maga koránébredő, józan fürge- ségével, nyomott, lapos tetők alá rejtett idilljeivel és lassú léptekkel élő embereivel. Séta közben a napos oldalt kereste és borzongós kéjjel engedte át testét a nap sugarainak, melyek tavaszias meleggel cirógatták körül.

Nagyon frissnek, tisztának érezte magát és a testét rugalmasnak és kívánatosnak ítélte fehér pongyolájában.

Törökné tisztességes pesti családból származott. Az élete egy- hangú volt szerfelett. Voltak ábrándjai, mint minden pesti lánynak és kiábrándította az élet, mint minden pesti leányt. Az élet egy gazdag bankár személyében jelentkezett, aki kopasz volt, de gavallérosan fizette a felesége számláit. Törökné élt a szabadsággal, melyet a házasság biztosított neki: szeretőket tartott és nagyon szeretett a kávéházban mutatkozni. De nem egy szerelmes éj után furcsa óhajtás fogta el a kolostor fehér falai után és ilyenkor nehéz szívvvel sóhaj- totta vissza leánykori, fehér ágját. A bankár végre megtette köteles- ségét: meghalt és vagyonát nejére hagyta. Halála után Törökné csak annyi időt töltött Pesten, amennyi múlhatatlanul szüksége volt, aztán vonatra ült és robogott a kis városba. A szeretőjétől még csókok közt búcsúzott, de a csókok között a kisváros egészséges lehelletét érezte. Tisztának akarta magát, azért vágyott el a városból.

Most itt volt elégedetten, hogy itt lehet és szakíthat eddigi éle- tével. Ám egy este furcsa kalandja esett. Ruganyosan, jókedvűen sétált, mikor egy csoport tetlenül álló férfi elé ért. Önkénytelenül meggyorsította lépteit, mint hajdan leánykorában, mikor félt a rátapadó tekintetektől: gúnyos vihogást hallott. Elpirúlt és sietni kezdett, de érezte, hogy valaki üldözi.

— Bocsánat asszonyom — szólalt meg egy hang mellette. Oldalra nézett idegesen, ellenségesen és egy vézna, kopottas férfit pillantott meg.

— Valami díjnok lehet — állapította meg és érezve, mennyire fölényben van, szinte jókedvűen mosolyogva mérte végig. Megállt:

— Tolakodás -- kérdezte valami jóindulattal nézve végig a megzavarodott férfin.

— Nem, nem, esküszöm, hogy . . .

— Ugyan ne esküdjék már, hanem mondja el, mit akar! Az irnok hangja majdnem könnyörgő volt, amint beszélni kezdett:

— Én kérem Szenes vagyok, díjnok itt a városházán . . .

— A nevére semmi szükség — vágott közbe az asszony ridegen.

— És kérem megláttam, amint itt ment el és mondtam a többieknek, hogy milyen szép.

— Igazán?

— És erre azt mondták, hogy mit értek én ahhoz, akinek még sohasem volt dolgom nővel és . . .

— És erre maga idejött, hogy megmutassa, hogy van bátorsága és most azt akarja, hogy egy kicsit együtt lássanak magával. Hahaha, nagyszerű — kacagott fel Törökné és az irnokhoz fordult.

— Na és most mit akar; talán karonfogjam? Szenes szótlanul ment mellette.

— De hát udvaroljon barátom, udvaroljon, mert még azt hiszik, hogy én tolakodtam magához!

Az irnok kinosan feszengett:

Bocsásson meg asszonyom — mormogta zavartan, de Törökné már elemében volt.

— Hogyne bocsátanék meg, mikor olyan szépen kéri; sőt még meg is hívom egy csésze teára holnapra. No lássa már itthon is vagyunk! Isten vele! Hát eljön?

— El — mondta az irnok, aki veres volt, mint a főtt rák és Törökné folyton kacagva szaladt fel a lépcsőn.

Szenes leforrázva ballagott haza.

— Különben ez volt a kisvárosban a legkülönösebb ember. A teendőit pontosan végezte ugyan, azonban este az ágyban regényeket olvasott és mindig a hős szerepébe képzelte magát, amit aztán lassankint az életébe is átvitt és ez szerfelett ártott neki. Mert elemezni kezdte magát és semmit sem tudott öntudatlanul csinálni; hogy pedig öntudatosan tegye meg, arra kissé gyáva volt. És átélt dolgok helyett mindinkább megtöltötte magát idealizmussal; verseket irt soha nem létezőkhöz és néha bor mellett siratta az életét.

Most, hogy útjába került az első asszony, homályosan érezte, hogy valami idegenszerű furakodik be érzései közé, úgy hogy félni kezdett és legszívesebben nem ment volna el, ha gyávaságnak nem érezte volna a meghátrálást. Erősen szégyenelte minapi kudarcát és ez hozta arra a gondolatra, hogy meg kell hódítania azt az asszonyt.

Töröknének pedig már teljesen kész programja volt vele. Erősen vágyott egy bolond, hangulatos kisvárosi szerelem után. Hold-

fényes séták, forró szavak és hihetetlenül meleg kézszorítások lebegtek előtte. És talán már készítette is azokat a bolondul hangulatos hazug szavak, amelyeket majd az elváláskor fog mondani . . .

Az írnok belement a kelepcébe. Valóságos kultuszt csinált a nőből és Törökné növekvő lelki gyönyörűséggel látta, mint lopja el keztyűjét, vagy egy virágot, amely a hajában volt és nagyon hálás szívvel fogadott egy verset, amely a helyi lapban jelent meg és hozzá volt intézve. De különös! Ebben a hálában távolról sem volt malícia: őszinte, buzgó hála volt, amelyet vén kokottok érezhetnek tulságosan ifjú emberek iránt, akik méltányolják őket. Mert Törökné keresztül ment a szerelem minden fázisán, csak épen ezt nem ismerte, ezt a szentimentális, hazug szerelmet, amelyben úgy bálványozzák, mintha szobor lenne. És ezentúl Törökné vetkőzéskor gyakran állt a tükör elé s meleg pilantásokkal simogatta végig a testét s közel volt ahhoz, hogy tisztelje magát. Most már türelmetlenül várta mindennap az írnokot, aki gyöngéd bókokat mondott a neki és fülig pirúlt boldogságában, ha a kezét megcsókolhatta. Isten tudja meddig tartott volna ez a viszony, ha a sors közbe nem játszik. A sors most méltóan magához, meglepő úton lépett közbe. Egy sorsjegye volt az írnoznak s a sors bolond tréfát csinált vele: megnyerte a főnyereményt. Mikor a lapban meglátta, hogy nyert, vérhullám öntötte el; a halántékai zakatoltak és kénytelen volt kimenni, hogy magához térjen. Elhatározta, hogy egyelőre senkinek sem mondja el és büszkén nézett a szembejövőkre.

A dolgot tényleg nem mondta el senkinek, sőt még a hivatalából sem lépett ki, de egy hét múlva már észrevették rajta a változást. Az eddig oly szerény, igénytelen írnok most pezsgővel mulatott és a főnökeivel kiállhatatlan hetykén beszélt. Sőt mikor egy este mulatás közben a szerkesztő valami gyanús szót mondott róla, hozzálépett:

— Mit mondott kérem? és kétszer pofonütötte.

Másnap megnevezte a segédeit. A kis városban a négy feketébe öltözött ember érthető szenzációt keltett és az írnokról rebesgetni kezdtek, hogy megőrült.

A párbaj a vendéglő nagytermében folyt le; az írnok fölényesen nyugodt volt és a második összecsapásnál egy érthetetlen hadonászással megvágta a szerkesztő arcát. Míg az orvosok kötözték a szerkesztőt, odalépett hozzá:

— Remélem nem haragszol és kezet uyujtott.

Az ügyet este hatalmas pezsgős vacsora zárta be, melynek költségeit az írnok fizette.

Másnap Töröknéhez ment, mert szükségét érezte, hogy minden

kis diadalát lábaihoz rakja. Az asszony türelmetlenül várta, mert saját magát sejtette a párbaj hátterében s meghatotta a szerelemnek ez a romantikus módon nyilvánuló ereje.

De amint belépett hozzá, kellemetlenül lepődött meg. Az irnok most elegánsan volt öltözve és teljesen fesztelenül viselkedett ahelyett, hogy, mint máskor, félszeg módon gubbasszon valamelyik sarokban. Érezte, hogy a kis irnok eltűnt s sejtette, hogy vele együtt eltűnt minden, ami hozzá kötötte. Kedvetlenül ült le vele szemben és elfogta a régi csömör, látva, hogy mennyire hasonlít most már azokhoz, akiket elhagyott. Még remélt, még várta, hogy a kezét-kezébe vegye és lágy szavakat ejtsen, de az irnok a mohó vágyódást vélte kiolvasni az asszony szeméből és megcsókolta a nyakát.

— Mit csinál — rémült el az asszony és kigyúlt arccal kiáltott: takarodjon!

És könnyező szemmel sietett át a másik szobába.

Az irnok ostobán bámúlt utánna . . .

Both József.

A PROTESTÁNS THEOLOGUS SZÖVETSÉGRŐL

Alig mult egy évtized, mikor a magyarországi ref. theologusok megalakították országos szövetségüket Debrecenben. Annyit tudunk róla, hogy a patakiak kezdeményezték nagy lelkesedéssel, komoly elhatározással (az első, alakuló kongresszuson 1900-ban): nagy eredményekre jogosító javaslatokat fogadtak el s zászlójukra a testvéries összetartást és együttműködést, az elfogadott eszmék megvalósítását írták.

Elhatározta a kongresszus, hogy a testvériség ápolására, a közös munka megbeszélésére és új tervek szövésére meghonosítja a modern szupplikációt, melynek formája a testvér-intézetek kölcsönös meglátogatása, évenkénti kongresszus tartásával egybekötve. Elhatározta az alakuló gyűlés, hogy az ország ref. theologus ifjúsága sorompóba ép mindannyiszor, ahányszor a magyar ref. egyház érdeke kívánja, s szavának súlyt is szerez.

Egyesülnek továbbá a valláserkölcsei élet intenzívvé tételére, melyet az a veszély fenyeget, hogy elsorvasztja a szociálizmus és a szekták sorozata.

Megindítanak egy közös lapot, mely a ref. theol. ifjúság szellemét és törekvéseit lesz hivatva a nyilvánossággal megismertetni stb.

Mind szebbnél-szebb gondolatok, vágyak, de amelyekből nem maradt egyéb, mint a Közlöny, mely a debreceniek jóvoltából még fenáll s egyszer-egyszer megpendíti az eszmét az egyesülésre. S miként elődeink, úgy mi is szívesen gondolunk ez egyesülésre, a testvéries együttműködésre. De ami nekik nem sikerült, vajjon fog-e nekünk? Vajjon meglehet-e valósítani azokat az eszméket, melyeket nem sikerült azóta, mióta felszínre vetették őket?

A kor minden bizonnyal mi tőlünk is sokat vár; talán már többet is, mint elődeinktől és az egyesülés ma kívánatosabb volna, mint valaha. De nem szavakban, nagy jelszavakban és általános jelmondatokban való egyesülés. Lelkesedéssel ma kevésre megyünk. Belső hivatásra, önfeláldozó munkára van szükség és mindenekfelett kitartásra, mert ezt követeli a kor, melyben élünk. A protestantizmus elsősorban tettere hív fel bennünket s a külsőség, a nagy szavak hangoztatása nem is méltó hozzá. De ha tettünk is valamit egyházunkért, hitünkért, a keresztyénségért: a dolog benső természete fogja magával hozni a tömörülést, a harmóniára törekvést a közös cél érdekében. Ha ilyen természetű törekvés hívná össze a ref. theologus ifjúságot, nem pedig a pusztá lelkesedés, hév, úgy lehetne remélni,

hogy az összejegyzetek jegyzőkönyve rövid évtized leperdülése után nem kerülne a nagy lélekzetű kongresszusok egyletek ereklyéi közé, mint odakerült az 1900-iki országos kongresszus jegyzőkönyve is. Kitartás a munkában, ez legyen jelszavunk, úgy remélhetjük azt, hogy eredményeket vihetünk majd egy kongresszusra s azzal tartalmat, maradandó becset, életet adunk egyesülésünknek. De így?! Kialtó szó vagyunk a pusztában

Stunda István.

A pap: Mondja kúrátor uram: miért nem akarnak belcegeezni az orgona vételébe?

A kúrátor: Tudja Isten, tiszteletes uram . . . olyan szaporátlan az avval való éneklés.

Egy gazdálkodó apa, amint nagy apparátussal olvassa Patakra járó fiának bizonyítványát, fennakad az „ismétlő“ szónál:

— Mond már Jani, mire való ez az „ismétlő“ itt ni?

A kitanult fiú így vágta ki magát:

— Hát nem tudja édes apám, hogy a nagyobb fiúk már az elemi iskolában is „ismétlőbe“ járnak?

Egy H. n.-vű pataki diák — lévén igen előre haladott a hónap! — cigaretta véget szívott erősen, mikor meglátja a kamarása s reá szól:

— Nem szégyenled magad diáklétedre cigaretta véget szívni?

H. felelt:

— Hát aztán mi van abban, különben pedig Balassa Bálint, a híres költő rég megmondta, hogy:

„Vitézek mi lehet szebb dolog a végeknél . . .
Kivel ember ugyan él“.

PRÓZÁRA FERDÜLT VERSEK.

I.

Szeretném a lelkeket — ezt a viharvert, csapzott-tollu, ékes, nekem gyönyörűséges, szürke madarat — leírni egy versbe . . . Nem is versbe! Egy sorba! Egyetlenegy rithmusos csengő, nevető, rejtelmes, őszinte, csodás, szép halhatatlan sorba . . . És azt dalolnám mindig. És azt imádkoznám örökké. És azt morzsolnám — mint szomóru barát a nagyszemű olvasót — unos-untalan. És azt sóhajtánám a pezsdítő, bizsergető tavaszi szélbe. És azt csókolnám bele a néma, siket, puha, vak, sejtelmes sötét éjszakába. Azt mindig azt az egyet. És az volna a bánat, kétség, szomorúság, nóta, imádság, öröm, lecke, ének. És azt lihegném mámorittasan a füledbe, Leány, ha nagyon rámhullna a vágy. És azzal simogatnám hulló hajadnak gyönyörű szökeségét. És azzal becézném arcod selyem simaságát. Az volna minden. Reménység. Élet. Halál. Egyedüllét. Szerelem. Minden Csitt! Most nagyot dobbant a szívem! Mi ez? Remegek? Mintha fájó hang harsanna . . . — Nem lehet!

II.

Szeretnék kiszaladni az éjszakába, sötét mezőn mélyet sóhajtani, hogy bimbókba pattannának tőle ezer alvó rügyek. Hogy virággá zsendülnének fészlő bimbócskák s hervadnának szintvesztett, illathagyott régi virágok vagy amik még teljünkben vannak. Hogy dobbanna tőle a föld s mint ágyudörgés távoli mezőkön morajlanának öblös, csudás, dörgő basszusok. Hogy hasadna áldott ég, vagy átkozott pokol s születnének új csodák piruló hajnalra. Hogy zendülne az ég s millió áldás hullana rám, Rád. Miránk. Mindenkire. Hogy zárt kapuk nyílnának és reccsennének ócska lakatok s nem lenne többet zárt kapu, ócska ház, rozsdásúlt lakatok. Szeretnék kiszaladni az éjszakába, sötét mezőn mélyet sóhajtani, hogy vedlene tőle örömmé minden bánat s öltöznék fehérbe gyászos lelkem. Pompázatos, színes, új ruhákat, ha öltene minden. — Nem lehet.

III.

Szeretnék, Leány, a maga lába elé omlani, ruháinak ráncába temetni erős fejemet s ruháinak ráncába sirni könnyeimnek áráját. És halkán duruzsolnék csendes verseket. Finom dédelgető, meleg, érzett verseket, sorokat, szókat, miket olyankor írtam, ha nagyon szerettem magát. Maga, Leány, ugye, lenézne rám s mosolyogna szelíden, mint antik mester képén ifjú nőcske. Mosolyogna vagy sirna is talán. Ujjongás vagy bánat suhanna át lelkén s megdobbantaná szívét egy kicsit. És szeretne engem, kitagadott, gúnyolt, lenézett s mégis félt

fiut. Ugye megértene engem! Közelebb engedne a lelkéhez engem, ki lélekre szomjazom. — Én fölállanék s áldva-sirva csókolnám meg finom, eres kezét, a szépet, a selyempuhát. És ránéznék magára olyan szemmel, látással, nézéssel, amilyennel Istenhez könyörgi fel magát az ember. És boldog lennék akkor. Boldog mindörökké — Nem lehet.

IV.

Most éjszaka van, ijesztő, félős-némaságu. Himbálóznak korán kizöldelt lombok s lustán suttognak ifjú levelek. Csendesen piheg a föld, sandán hunyorít a hold, mosolyognak, — mint hamis leány szemek — az apró csillagok. Nincs szó, nincs hang már, nincs „hajrá“-zó nóta. Ahol most állok, a maga ablaka ez Leány. Sötét ablak. Nem fényes, nem látó. Vak. Olyan vak, mint az én ködös szerelmem . . . Gyönyörű orgonát szeretnék játszani most, pianissimó, hárfa változatokon szeretnék zendíteni igézetes nótát, hogy édesítse meg az álmát, keserítse meg az ébredését. Nótát zengetni a kincsről, pompáról, gazdagságról, boldogságról. Mindenről, ami nincs, de amit szeretnék. Rekedt sóhajtásom félősen száll az éjszakában, hangom tompán verik vissza szürke kőfalak. Zendülő nóták nem adattak nekem . . . Szürke veréb, te akarsz énekelni? . . . Távolról mintha sóhajtásom ferdén vernék vissza messzi hegyek: — Nem lehet.

V.

Elővettem, Leány, a maga fényképét. Sima közönséges, nem művészi. Utálok a fényképeket! Hogy hideg lemez merevitsen le egy életet, sajtó bánatot, sulyos gondokkal vonalzott, vagy vígságtól sima arcokat: lehetlen gondolat. Minden arcra kiül az Én, a lélek, a szív, amit a vonalokból csak kiolvasni lehet, szemek fényéből csak kiérezni lehet, felinni lehet s ehhez művészet kell, nem elcsattintás. Ezt gondolom. Rágondolok egypár *Rodin* szoborra, *Van Gogh* képre, *Frimm* plakettre, *Munkácsy* arcra. Rágondolok: — keserűen nevetek. Mert e percben hiába „könnyek és beszédek“, akarás, hit, okos gondolat. Ugy érzem, hiába halmozná halomra előttem minden remekét a művészetnek: én ezt a szürke, rosz fotografiát nézném, ezt a közönségeset, művésziellent, géptől lehídegitettet. Istenem, hiszen ez a tied Leány! És nézem bárgyún, könnyesen, mint álmélkodó hívő a szentséget s átrohan a vér az ereimen: Csókd, csókd, csókd lengőre hajának szőkeségét, mard biborra szegletes száját, csókolj világot szürke szemébe, dobbantsd lüktetőre érzéketlen szívét, ivelted ölelőre nyugvó karjait, fűtsd melegre hideg mosolyát . . . Balgaság! Dőreség. Utálatos, merev fotográfia! — Nem lehet.

Kerekes György Imre.

FEJES ISTVÁN.

1838—1913.

A mindenek felett parancsoló Úr magához szólította a református világ nagy vezérét, szeretett püspökünket.

Mindnyájan sejtettük, hogy erős lelke az utolsó nagy harcot vivja, mégis úgy megdöbbsent fiatal szívünk, mikor hallottuk a szomorú hírt; láttuk a fekete zászlót lengeni az öreg Alma Mater homlokán. Keresztül járta lelkünket a fájdalom érzése s a mi érző szívünk oly nehezen tud megkönnyebbülni; könnyeinknek megáradt forrása csak lassan apad.

Elszállott tőlünk a nemes, fenkölt lélek, kit oly nagyon szeretünk; kit szent áhitattal, tisztelettel csodáltunk.

Szegényebbek lettünk egy szerető lélekkel, akinek nemes szive egy percig sem szünt meg hazájáért, egyházáért s az általa annyira bálványozott főiskolánk előhaladásáért dobogni.

Még fülünkbe csendül a harsonás ének, mellyel üdvözöltük elragadó lelkesedéssel élte magaslatán; még szemeink előtt van jószágos alakja, amint ragyogó szemekkel átszellemült arcai hirdette ott fenn a katedrán az ígét, vezérségének elveit s beszédének minden szava fölemelte s megacélozta fiatal lelkünket, utravalót adott bölcsességéből a jövőre nézve s mi hallgattuk őt áhitattal, mint a Mestert a tanítványok.

Alig egy pár hullámvetés az örökkévaló idő tengerén s mentünk ismét fájó szívvel, vérző lélekkel utolsó tisztességet tenni; zokogó énekkel búcsút inteni a nagy vezérnek, az ősz patriarchának.

. . . Magsirattuk, eltemettük . . .

Az egyháznak és hazának felkentje, az imázó lélek megtért oda, ahol már többé nem fáj semmi.

Megfáradt teste pihenjen csendesen, szelleme lebegjen felettünk; virasszon sírján a hű emlékezet.

Gaál István.

ANYÁMNAK IRTAM.

Ritkán szólok levéllel hozzád,
Szived alatt, ki hordtál : anyám.
Jó volna most is, ha könnyes jajjom
Befelé fájna s nem panasztlanám.

De lásd anyám : ádáz az élet,
Irigy ellenek kélnék ellenem,
Bosszús dárdájuk kivérzett nyomát
Itt sajogatom most is lelkenem.

Ütnek, mert gyávák. Félnek, mert vagyok..
Magam álsággal, mert nem szépítem.
Nappalba járok, — az övék az éj! —
Hazug szavakkal verdesnek szíven.

Anyám, édes, elfojtsam az átkot?
Kikacagjam e kis, törpe csatát?
Mosolyogjak, mint gyerek-háborún
Förlényes, jó, megbocsátó apák?

Tagadjam, hogy véresre véreztek,
Hogy minden cseppem dühös harcra vár?
Hogy nincs részem, mit meg ne vájt volna
Rágalomszó : a fekete madár . . . ?

. . . Úgy lesz anyám. Szeméért ne szemet!
Arcomra bár vágások hullnak :
Megmaradok én kitagadott,
Magamlátó, csöndes fiúnak,

Kerekes György Imre.

HOZSÁNNA NÉKED CSÖND!

Nagy vágyaim már messze szállnak,
 Tegnap búcsúztak sírás nélkül,
 Mint csalfa lány gúnyos ajakkal
 Válik el unott kedvesétől.

És én se sírok. Mért is bánnam!
 Szerelmesen vár új szerelmem.
 Halk éjszakából kacsint a csönd,
 Ajkát kínálja — el kell mennem.

Szordinót teszek, lassan szólok:
 Házam táját ne verje lárma,
 Templomi zsoltár búgjon búsan,
 Kísérjen át a csöndvilágba.

Harcos vágyásom hagyjon cserben,
 Szó fegyveren már so'se vágjon!
 Átkozó nótát ne pengessen
 Világra, nőre a gitárom.

Nagy vágyaim csak hadd szálljanak,
 Rájok kedvesük áldást köszönt.
 Hallom típeget új szerelmem:
 Hozsánna néked halk, úri csönd!

Kerekes György Imre.

A DIÁKSÁG ÉS A VÁROS.

Kevesen beszéljük, sokan érezzük, de mindegyikünk tud róla, hogy nálunk Patakon nincs minden rendén. Hogy mi, ha a városról van szó, mindig csak adunk s ha kapunk is néha valamit az vagy kevés, vagy rossz, vagy pedig megvesszük, keservesen megfizettetik velünk. Mostoha gyermekei vagyunk a városnak, de a mostoha gyerekek javából, aki eltűri, ha bántják, ha kihasználják, kiuzsorázzák s hálából . . . él tovább s alkalmat ad evvel arra, hogy továbbra is jó médiumul szolgáljon. — Nem tudom világos-e, mit akarok mondani, sikerül-e elfogadható úton eljutnom arra a konklúzióra: a város legyen miérettünk és ne mi a városért. Patak a semminél is kevesebb volna a mi kollégiumunk nélkül s a kollégium másutt a soknál is több volna Sárospatak nélkül. Nem régen még a legjobb városok verekedtek azért, hogy részesülhessenek a virágzásnak abban az áldásában, amit egy egyetem vagy főiskola teremteni képes s szinte képtelenek vagyunk feltenni, hogy a város ne érezze ezt. S ha érzi: annál rosszabb, mert semmi tanujelét nem adja annak. Nem ellenségeskedést akarnak éleszteni ezek a sorok, hiszen az már régen meg van közöttünk s beismerhetjük, hogy egyikünk sem lustálkodik, ha arról van szó, hogy bosszankodást szerezzen a másiknak. S ez még nem is volna baj, ha serénykedésünknek természetes következménye volna az egymás u. n. lefőzése alkotásokban, új és ötletes tervek valósításában. Igaz, ilyenekről is eshetik szó, de ezen a téren igen egyenetlen a harc. A kollégium, az ifjúság dolgozik a város pedig gyakran épen nem elismerő kritika kíséretével nézi a munkát, hogy aztán — ha érdekeltek nincsenek jelen — büszke legyen reá, aminek kialakulását talán gunyos szemmel figyelte. Nem szeretném, ha mondataimat valaki egyénekre vonatkoztatná, itt mindig arról az összeségről beszélek, amely magát *város*-nak szereti nevezni s mint ilyen bölcs belátással követi el a legnagyobb baklövéseket egymásután. Nézzünk körül a városban. Minden ami szép, ami specialitás: vagy magántulajdon, vagy a kollégiumé s mint ilyenhez a városnak semmi köze. Igen van egy, amire biztosan büszke is: a járásbiróság épülete. Nem tudom ki, mennyiért tervezte, építette, de látom s ez elég

ahoz, hogy éktelenül dühöngjek, amiért ez az iromba épület lónkre tette az egyetlen becsületes utcánk kellemes hatását s mint az izléstelenségnek malterrel felkent monumentális masszája ordít fel az egekre. Ennyit a szépségekről. Mivel gondoskodik a város arról, hogy az ideszakadt tanuló ifjúság jól érezze magát s szíjjon magába valami olyat, amit városi levegőnek neveznek? Egy nyomorúságos fabódét sem épített, amibe meghúzhatná egy-két hétre magát az a pár elkényszeredett színész-ember, aki — sajnos — nagy ritkán idevetődik. Nem tud négy patics-falat veretni, hogy egy nyomorúságos mozi gondoskodhassék kisebb kaliberű szükségletek kielégítéséről. Nem tud becsületes utat csináltatni, hogy a sárbafulás veszélyétől megmentse azt, aki — uram bocsá' — az utcára is kimerészkedik, vagy az állomásra akar menni. (Bocsánat! Már elhatároztatott az állomásra vivő út kiépíttetése. Helyes. Ha ilyen gyorsan haladunk még unokáink talán megkezdhetik taposni azt az utat, vagy még talán mi is, ha a 40 éves találkozó megérjük erőben, egészségben!) Ugy tudom, kedvező ajánlatot kapott valahonnan a város a világításnak villannyal való ellátására is. Nem fogadta el. Jobb a jó, öreg petróleum lámpa, ami következetesen akkor nem ég, ha fertelmes sötétség van. A nemes tanács bizonyára arra a kétség kívül akceptálandó álláspontra helyezkedik, hogy a „böcsületes embör nem lögérez éccaka az uccán.“ De gustibus non est disputandum. Elfogultnak kellene azonban lennem, ha be nem ismerném, hogy egy igen-igen nagy szolgálatot tesz nekünk a város: kegyesen megengedi, hogy falai közt élhetünk. Köszönjük szépen. Ezzel szemben elenyésző csekélység, amit mi adunk: adjuk magát a várost, ami toprongyos falu volna nélkülünk; adjuk lakóinak nagy részben a megélhetést, adjuk a hírt, adjuk a multat, adjuk a jelent, adunk mindent, ami a külvilág előtt, mint „Sárospatak“ szerepel és adjuk a türelmünket, amivel elviseljük mindeddig azt a botrányos közönyt, amivel jogos kívánságaink felett elsiklottak. — A két utcai járdát ugy csináltatta meg az ifjúság, hogy bevert miatta egy csomó ablakot: a város még valaha valami olyat is megérhet, hogy a diákok nem kérni, de követelni fognak *Idem.*

EXITUSI NÓTA.

Tokajival töltsétek meg
 A Petőfi-kürtöt,
 Mikor engem búcsúztatni
 Exitusra gyűltök.
 Szilaj legyen a kedvetek.
 Kacagjon a nóta!
 Úgy, ahogy még nem kacagott
 Tizenkét év óta.

Ne maradjon cseppnyi bor se
 A Petőfi-kürtbe,
 Hulljon bele az a könny.
 Mi szememből perdül le.
 Ne kacagjon a nótátok . . .
 Ne kacagjon mégse,
 — Szomorú az öreg diák
 Búcsú-köszönése.

Kiss Géza.

EGY BÚCSÚZÓ LEÁNYNAK.

Nem kérem el a fényképedet,
 Hajat se kérek örök emlékül,
 Mégis megőrzöm emlékedet,
 Míg szívem porán nefelejcs kékül.

Magaddal viszed sok emlékem,
 Hozzad sóhajtott legszebb versemet
 S alig lépsz túl a mi mesgyénken
 — Fagyos kis szived — tudom — eltemet!

Kiss Géza.

ALKONY REMEKE.

Alkony, a piktor, készen a képpel,
 Remek színeit mind ráfestette —
 Észak tetőin épen most kél fel
 A nagy ócsárló, a komor Este.

Összeráncolja sötét homlokát —
 Alkony remeke nem tetszik neki,
 Góggel hinti rá szítáló kormát *
 S aranysegekkel átütögeti . . .

Kiss Géza.

A BANALITÁS APOLOGIÁJA.

Talán-talán szükség van erre is, kivált ma, mikor folytonosan forró a levegő az ujdonúj, erőszakos kereséstől. Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy térjünk vissza az elavult, megszokott, közömbös közhelyekhez. Nem, csak annyit, hogy ne nézzük le olyan mélységesen a banalitásokat.

Az élet mindig, örökké egyforma. Mi magunk nemzedékről-nemzedékre alig-alig változunk egy-egy hajszálnyit. A mi szervezetünk alig egy kis nuance-val hasznavehetetlenebb, mint az apáinkké, a mi agyunk legfeljebb egy grammal több sulyu, mint az apáinkké és mégis mi akarunk újat, tökéletesen újat teremteni.

Számot kell vetni azzal is, hogg a mai emberek is különböző korokban élnek. Vannak, akik még a XIX. vagy hányadik század eszméit akarják megvalósítani; ezek még nem értik, mit akar a XX. század és nem is akarják. Az emberek élete nagyon is hosszú. Vannak, bár ezek már rajongók, akik pl. a középkorba, vagy a renaissance idejébe akarnak visszamenni. Hát ezek, ezek hogy ismerhetnék el életképesnek a XX. századot, a modernség korát. És vannak, egy páran, akik már a XXI. században akarnának élni. Ezek, a többiek szerint, bolondok. És általában a jelennek a legkevesebb ember él. Csodálatos, hogy nekünk folyton a szélsőségekben kell járnunk. Még inkább az, hogyha betelt valami vágyunk, sohse tudunk megelégedni vele.

Pedig, hiába, az élnitudás, a boldogság egyctlen föltétele: hogy tudjunk a jelennek élni. Aki nem él a jelennek, az a régi bölcsek által kitűzött célt, a boldogságot sem fogja elérni. És hiába, az egyes embereknek ez lehet, csak ez lehet a célje, ámbár ma sokan jutottak már oda, hogy az életnek a célja tulajdonkép nem is boldogság. Sokan tudatosan jutottak ide, még többen öntudatlanul. Tudatosan azok, akiket már annyira megtört az élet, hogy már reményök sincsen és hosszas meditálások és kétségbeesett gondolkozások és sok olvasás után jutottak ide. Ez a művelt, tanult és felvilágosodott elem. A másik rész, amelyik kiméletlenül, mindenkit, mindent legázolva rohan a pénz, a hatalom és minden jó kútfejének tartott pénz után. És ezek öntndatlan tagadják meg a kitűzött étetcélt, a boldogságot.

Már most az irodalom, a művészet az életnek tükre. Sőt Wilde szerint még több is ennél. Wilde szerint amint a nap adja meg az élet színét, úgy az élet színét a művészet. Ez pedig nemcsak odavetett állítás, hanem igazolt valóság. Balzac egészen új világot terem-

tett magának, azt írta le és az élet hozzáformálódott az ő általa leírt alakokhoz és milieuhoz. Vagy vajjon a Murger „Bohém-élet“-e nélkül lettek volna-e olyan sokan bohémek, vagy Jókai nélkül lett volna-e új magyar renaissance? Hiszen majdnem mindenki választ magának valami példányképet, valami olyan alakot, aki, úgy érzi, lélek az ő lelkéből, hús az ő húsából és igyekszik magát hozzá hasonlóvá formálni. És hogy ilyen hőst keressen, nem fog az élő emberek közt szétnézni, mert az élő embereknek nagyon is látjuk a hibáit, hanem az olvasott könyvek alakjai közül kiválaszt egyet és úgy él, ahogy az. Jó példa erre igen a mai Nick-Carter láz, amely hál' Istennek, múlt-félben van, idejében a sok fiatal bűnös által elkövetett gonoszság. Szóval nagyon könnyű bizonyítani, hogy az élet indul az irodalom után és nem megfordítva.

És erre az irodalomnak, mint legjobban elterjedt művészetnek a tömegnevelő hatására nagyon sokat lehet és kell építeni. *Kellene olyan könyveket írni, melyek a kisemberek, a szürke senkik csöndes világával foglalkoznak, de nemcsak a hibákat kellene meglátni benne, hanem a jót, a szépet, az igazat.* Nem azokat az embereket kellene meglátni, akik erényeik, vagy bűneik által kiválnak a többi közül, hanem azokat, akiknek sá erényök, se bűnök, se túlfinomult lelki világuk nincsen, de emberek, igazán emberek és egyesek a tucatlelkek közül. Szóval a banális, a közönséges embereket és nevelni kellene őket. Mert a banális ember nem vágyik a maga kis köréből magasabbra, ott inog a lába alatt a talaj, nincs megszokás, csend és esemény nélküli élet, ezeknek olyan művészet kell, amelyik az ő világánál egy elenyészően kicsi fokkal magasabb világot, a művész teremtő fantáziája által megalkotott világot mutat és tükröztet, igen sajátos, hízolgőn torzító tükörben. Ekkor aztán kiválasztanák a maguk szürke hőseit, mert ez áll a lelkükhöz legközelebb és iparkodnának a maguk életét is olyanná formálni. Egy lépést tennének a boldogság felé. És ezért kell megbecsülni a művészen megcsinált banalításokat.

Persze, ez mind a mai társadalmi állapotokra vonatkozhatik. Ha egyszer a közeljövőben eltörülnék a magántulajdont, persze nem a legvégsőkig, tulásba menve, akkor egyszerre megváltozna az egész emberiség lelki arculata. És ekkor igazán nem lenne szükség a banalításokra. Sajnos, ez még messze, nagyon messze van. És addig igazán nem tehetünk mást, mint lassan lépegetve tipegünk előre. És addig, míg banalítások lesznek, ne nézzünk olyan megvetőleg a banalításokra.

Idem.

VÁZLATOK.

I.

Női szépség.

Azok közül a fogalmak közül, melyeket képzeink utján nyerünk egyik legrelativebb a szép, a szépség fogalma. Eszthetikusaink nagyon sokféle fogalmát adták már a szépnek, melyek közül a legáltalánosabb s melyet egyúttal a Poetika is alapfogalomnak ismer el az, mely szerint „szép az a dolog, ami érdek nélkül tetszik.“ Ez a fogalmi meghatározás azonban egészen alanyi természetű, mivel nem magát a dolgot tekinti, hanem annak reánk gyakorolt hatását. Sokkal inkább megközelíti a szép valódi tartalmát ez a definíció: „Szép az eszmének jellegzetes és eleven alakban való megjelenése.“ Ebben már inkább feltalálhatók a szép attributumai, bár maga e fogalom meghatározás nagyon elvont, úgy hogy belőle a szépnek csak nagyon halvány képét nyerhetjük. E fogalmakon kívül még igen sok van, melyek a szép tartalmáról igyekeznek tájékoztatni, azonban ezek legtöbbje teljesen egyéni alapokból indulván ki, általánosan elfogadott elvül nem szolgálhat.

Látjuk, hogy a szép eszthetikai fogalmának a meghatározása nagyon sokféle, még inkább pedig a szépségé, melynek jellemzői már nem annyira a tárgyról, mint inkább a személyekről jövő behatások folytán alakultak ki bennünk. Hogy mi a szép, ennek alapján a szépség személyekre vonatkoztatva, az nagyon vitás kérdés, közönségesen erre a kérdésre: tetszik-e ez, vagy amaz nekünk? vagy így felelünk: de gustibus non est disputandum (az izlésekről nem lehet vitatkozni), vagy pedig, kinek a pap, kinek a papné, — kinek a lánya, esetleg a fia.

Mint említettük a szép, a szépség nagyon relativ fogalom. Abszolút szép nincs, ha van is, nagyon kevés. (A továbbiakban a szép, szépség fogalmakat, ha az ellenkező nincs kimondva, mindig nőkre vonatkoztatjuk.) Ha van is nő, kire hódolónak serege kikiáltja, hogy városunk, környékünk, megyénk legszebb asszonya, vagy leánya, ezt a maga reális valóságában nem lehet elfogadni, mert bizonyára akad olyan egyén, kinek egy s más körülménynél fogva nem tetszik, úgy, hogy ámúlva fogja az illető kérdezni: vajjon mi tetszhetik e nőben egyeseknek?

Egyik nőben az arc szépsége hódít, mely legmegkapóbb ugyan, de legfelületesebb is. Ismerünk nőt, kinek arc szépsége Kleopatráéval versenyez, de minden vonzó erejét elveszti, ha beszélünk vele, mivel modora, kedélye nincs, kedvesség egy csepp sem lakozik benne.

Másik nőnek az alakja vonzó, mely a megjelenésben, a fellépésben nyilvánul. Ez határozottan lebilincselő és sok férfira ez gyakorol legnagyobb hatást. Hiába a szép arc, ha annyira igénytelen az alak, hogy előbbi utóbbi miatt nem tud érvényesülni.

Ismét egynek a modora hódít, mely még magasabb foka az érvényesülésnek, mint az arc, vagy alak szépsége. Ha egy leány nem szép is ideális értelemben, de jó kedvű, vig kedélyű, kedves, bizonyára szívesebben töltünk vele perceket sőt órákat, mint azzal, ki e tulajdonságok híján csak arcbeli szépség.

A jó kedély egyik legnagyobb vonzó hatalom a nőben, annak oly értéket ad, mely felülmúl sok egyebet. Mint a legpompásabb virág, melynek színe, alakja remek, de illata hiányzik, olyan a nő igazi kedély nélkül. A kedélyben rejlik a legvonzóbb báj, abban a derűs, szelid fényben, mely a sötétben is világot tud teremteni, mely mindig változatlan, de mégsem unalmas, sőt lebilincselő hatása. A nőnek legszebb ékessége, legértékesebb szépsége a jó kedély marad.

Sok nőnél a hajban, kézben, soknál az ajakban, a szájbán, de legtöbbször a szemben van a leghatásosabb vonzó erő. „Az ajak, kis nyílás a nő orra alatt; mézet és fulánkot rejt, — okos ember az előbbit választja.“ „A tekintet, a szem a nő kellemes tolmácsa, elmondja illedelmesen, amit az ajak még nem akar elmondani.“ „A szem a szerelemben a test ama szerve, mely elmondja azt, amit a száj nem képes, vagy nem akar kimondani.“ E testrészekre mondják: a haja ében, szeme tűz, kebele márvány, keze lilium, lába piskóta, foga gyöngy, arcú rózsza, ajka korall.

„A szelid arc, melynek nyájas kifejezését soha szenvedély nem dülta még fel, melynek tükrén csak bizalom vala kimondva; e kék szemek meleg sugarai, melyek tavasz napként a szenvedély véseit nem ébresztik s mégis annyi világgal töltik el lelkedet; e bibor ajak, melyen nem a pillanat öröme, de egy tiszta kebelnek boldogsága mosolyog elédbe: elbájolja lelkedet.“ (Eötvös; Karthausi.)

A költők mindeme szépségbeli attributumokat számtalan költeményben, változatban és formában énekelték meg: „pici piros ajkad csábító mosolya,“ „szemednek mély tüze, arcodnak rózsái.“ Petőfinél „Szent lesz minden hozzád irt dalom, mert hisz azok a menyből erednek: kék szemedből szőke angyalom.“

Tóth Kálmán így ír egyik költeményében (Ujra látlak.):

Hajad az egy fürtös felhő, amely fehér szirtre szállott
Ajkad ketté repedt rózsza, meggyuladt éj szemvilágod.
Egy rajongó eszméje vagy az alkotó Istenségnek:
Az ifjuság szent hevével reszket szívem, lelkem érted.

Egyik embernek a barna, másoknak a szőke nő tetszik. Bár ezt így határozottan kimondani nem lehet, amennyiben szőkében is vannak elragadók, megigézők, úgyszintén barnában is; míg ugyan-csak mindkét változatban vannak kevésbé szimpatikusak.

„Én imádom a barnát, bámulom a szőkét; ebben több a költészet, abban több a szerelem; a barna felingerel, felizgat, a szőke ábrándokba ringat; a barna nő szenvedélyre, a szőke szerelemre gyulaszt; azért könnyebb megőrülni, ezért méla kórságba esni. A szőke inkább indít tiszteletre, imádásra; platói szerelemre és azért többnyire az első lény, kit képzeletünk eszményképül alkot magának, az első alak, melyet szívünkbe veszünk, szőke fürtökkel és égszín szemekkel bír; az első, ki vértünket felláztatja, ki iránt szenvedélyvel viselkedünk, fekete szemű és hajú lény.“

Legtöbbet ér a szép lelkű nő. Ha beszélsz egy nővel, ki szépségével nem, de lelke csillogó szép tulajdonságaival lebilincsel, kivel való együttlételem szellemi élvezet, kivel a társadalom, az élet, a költészet, a jó kedély körébe vágó tárgyakról teljes biztonsággal cseveg-hetsz, kinek nem az üres, nagyot mondó frázisok, céltalan fecsegések tetszenek, hanem a kellemes, de emellett komoly, okos dolgok: ezt a nőt szeresd, ez lesz képes családi tűzhelyed boldogságát mennyeivé varázsolni s szívének jóságával magához bilincselni még ellenségeit is. — A szép lelkű nő a legállandóbb szépség és leginkább képes boldogítani, de még fokozottabb hatása van annak, ha testi szépséggel párosul.

Ipsilon.

II.

A kacagás.

Egy régi barátommal vezetett össze az avaros kerti út. Már messziről láttam, hogy szomorú. Mi baj kenyeres? . . . Sőhajtott, küzködött, nehezére esett kigombolkózni. De hogy az orcámra esett a pillantása és a szememből ugyanaz az az őszi bánat lopakodott elő, ami az iskolakertet is ködfályolba vonta, az egysorsú emberek keserű nyítságával mondta: Barátom! ma esküszik az Ideálom! Azt hiszem valami bürokrizű tréfával szorítottam meg a kezét. Ebben a novemberi ködben lehangolóbbat nem is mondhattak volna. Pedig az a fiú nem mondott ujságot. Nótában százszor hallottam, versben kétszázszor olvastam, novellában számtalanszor láttam, az élet unos-untig hajtogatja előttem ezt a mással történt esküvőre menést — és mindig önmagamát juttatja eszembe. Máskor órákig, naphosszat bánkódom rajta. Máskor talán halálosan szomorú verset írok, vagy fájdalommal bűgő hangon ismételvegek egy melódiát, vagy talán

bor mellett kesergék együtt a síró hegedűvel, vagy könnyezve gondolok a Bodrog hullámsírára, a browning életoltó dörrenésére — ma nem. Ma rossz viccel vigasztalom a barátomat, haccacérés vig dalokat füttyültem, befurakodtam jókedű fiuk csoportjába, nekem volt köztük a legkacagóbb kedvem, pajkos kis lidércek villantak szememben, — de bent, — mint mikor az embernek ki van hasadva a szájaszéle és minden kacagás tovább szakítja — úgy repedezett, véresedett a szívem. Azért csak tovább kacagtam. — Hanem mikor a tükörben megpillantottam azt a fauni arcot — megijedtem tőle . . .

III.

A hó.

Kitekintek az ablakomon és látom, hogy a szomszédház kertjének kerítése fehéredik és sűrűn, új világot jelentve hull a hó. És a lelkem elkezd ujongani ködös gondolataim elillannak s érzem, hogy eltakar engem is a megnyugtató fehérség. Megyek az utcára s hosszú fahordó szekér gurúl el előttem, a kerekei vastag hóréteggel vannak kifehéritve és ahogy elkarikáznak szemem előtt a küllők, hajlandó vagyok azt a szekeret könnyű, fehér, virágos hintónak tekinteni, melyen valami Tündér Ilona repült az esküvőjére . . . A déli csengetés száz meg száz rövidnadrágos rabot szabadít ki a hóra s ezek ujjongva kiáltják bele a világba: éljen a hó! Megindúlnak az első hógolyók s az arcokon kipiroslik a boldogság. Befordúlnak az iskolakertbe s látom: a Tompa mentéjére fehér prémet varr a hó. A fenyők haragos zöldjét megszelidíti a bársonyos hó. Az úton nem zizeg az avar, süppedő fehér szőnyeg takarja be, mely a talpam alatt vidámító hangot ad, amit talán így lehetne lekottázni: ropog. A fák, melyekről a lombot hízelve csókolta le a szellő; a bokrok, melyekről a köntöst orozva tépázta le a dér, nem siránkoznak már meztelenül, hanem szépen fel vannak öltöztetve csipkés fehér felöltőbe. Az ég is elcserélte az azúrt opálos tejszinnel és minden oly vakítóan fehér, hogy kénytelen vagyok lehunyni a szemem. És mire felnyitom, ott illeg-billeg a havon a kis barnaruhás leány, akit lerajzol ez a két szó: szőke, szépszemű, — látom, hogy pici lába kéjelegve töri meg a hó simaságát, a szeméből olvasom, hogy szeretne lapdákat nyomkodni s meghajigálni engem s ahogy hozzám ér szokatlan pajzánul nyújtja ide kezét s míg mosolyog zavaromon én melengetem hűs kis kezét és mérlegelem, melyik fehérebb: a kéz vagy a hó és melyik könnyebb: a kéz vagy a hó? . . . Illan a leány s újra meglepnek a sötét gondolatok, biztosra veszem, hogy ha arra kérném: egy életre felejtse nálam a kezét — nem adná ide.

Ha nem lehet az enyém az a könnyű kis fehér kacsó, — érdemes-e élni ezen a szennyes, piszkolódó világon? . . . A hó, ez a mindent betakaró fehérség erre is megadja a feleletet: Érdemes! Keresd mindenütt a fehérséget, az érintetlen tisztaságot a szennyességben is és ha megtalálod, vigyázz ne ülepedjék rá korom.

Az iskolakert csillapító fehérsége ráterül hánykolódó lelkemre is és nem adok igazat Reviczky Gyulának, aki azt írja: a teremtés elhibázott!

Nem! Nem elhibázott!

— Csak akkor lenne az, hogyha Isten a havat feketére festette volna!

Kiss Géza.

IRODALOM.

A KISS JÓZSEF-ÜNNEPÉLY KÖRÜL.

Budapest, 1913. november 30.

Ezen az utolsó, talán legszebb novemberi vasárnapon dús, meleg színeket hintegetett az ég a budai hegyek ködös fejére, a Duna lágymenésű habjaira és egy öreg zsidó fehér, ősz fejére. Ragyogott az ősz fej és szép fehér fürtjeit glória ölelte. És ezren meg ezren jöttek kíváncsiak és tisztelők, hódolók és rajongók, mert ez a glória új, szokatlan, hihetetlen, mert ilyen glória nem adatott még zsidó messiásnak, magyar messiásnak. És mikor ez az öreg zsidó belépett a M. T. Akadémia házába, egy egész nemzet állott fel, főt és térdet hajtott egész szive és egész lelke hódolatával, pedig de sokszor és de sokakkal szembe volt ez a fő és térd dacos és merev.

Nov. 30-án d. e. 11 órára volt kitűzve az ünnepély kezdete. Hogy a Petőfi Társaság tartotta, hogy kik szerepeltek és hogy folyt le az ünnepély, mindezekről részletesen beszámoltak a napi lapok. De hogy mekkora érdeklődés volt, mennyire szeretett volna mindenki látni és hallani, azt inkább lehetett tapasztalni a lépcsőházban kint szorultak között, mint bent az ülésteremben. Már 8 órakor kezdtek szállingózni, 9 órakor pedig sűrűn siettek az emberek. Aztán jöttek az autók, bérkocsik, megtelt villamosok, 10 órakor érkeztek a legtöbben. A lépcsőházat megtömte a beözönlő nép. Kétoldalt cserkészfiuk állottak sorfalat. Élénk moraj, egy kis tolongás. Mindenki a bejáráthoz, a díszterem ajtaja felé igyekezett. Akik később érkeztek, már fel se tudtak a lépcsőkön jönni. Egy ideig türelem és béke. $\frac{3}{4}$ 11. Mért nem nyitják ki az ajtót? A közönség kezdett zugolódni. Majd a kilincseket rázogatták. Rendőr szavát lehetett hallani. Nagy volt a hőség. Zörgött az ajtó és a szolga rekedten kiabált. Csengetés belülről. Jézusom! Kezdődik az ünnepély! A közönség elhül egy pillanatra, hogy annál nagyobb erővel törjön ki a zúgolódás. Mégis disznóság! Nem való! Valaki vehemensen megrázza az ajtót. A szolga ordít. Hurrogás, nevetés, szócsipkedés. Egy másik valaki ökölrel az ajtóra vág. Az ajtó döng, dübörög. Úgy van! Be kell törni! A szolga üvölt, hogy ez diszn Le vele, meg kell kötni, kiabálják. Egy hang élesen: mi van a vízzel? Nagy derültség. A szolga toporzékol. A teremből tapsvihar hallatszik. Nyissák ki az ajtót!

Disznóság! Bolonddá teszik az embert! Az ajtót még inkább döngetik. Egy rendőr tiszt feláll a karzat feljáró lépcsőjére: Uraim — mondja — annyira tele van a terem, hogy . . . Nemigaz, üres, hazudik! — vágnak közbe. Nyissák ki az ajtót! A tiszt dühösen folytatja: akinek nincs jegye, távozzék mert hasztalan vá . . . Hú, le vele! Éktelen zaj. Közben neki dőlnek az ajtónak. A szolga nem bírja visszanyomni. Az ajtó benyílik. Aló befelé, aki tud. A szolga fúj. Roppant tolongás, a nők sikoltoznak. Mindenki az ajtó felé nyomul. Az ajtót bezárják a nagy tolongással. Az üveg betörik. Derűltség. A uői kalapok, pincsek és cilinderek tengerében hegyes, fényes pántos sisakok jelennek meg. Disznóság! Jönnek a rendőrök. A rendőr tiszt újra feláll a lépcsőre: Uraim, felszólítom önöket, hogy távozzanak! Csak az erőszaknak engedünk!! Éljen Justh! Éljen Károlyi gróf! Roppant derűltség. Végre is a tömeg megmozdúl, erélyes rendőri felszólítások, halk zugolódások morájával levonul a lépcsőkön.

A leszorított közönség órákhosszáig képes volt az Akadémia előtt álldogálni és megvárni az ünnepély végét. Mikor a kiözönlő sokaság között megjelent Kiss József alakja, nagy éljenzéssel fogadták és virágokat nyújtottak neki. Mosolyogva emelgette kalapját az üdvözlő közönségnek, olyan boldognak látszott és megelégedettnek, egy kissé fáradtnak. Aztán autóba szállt. A sokaságtól alig tudott a gép elindulni. . . . ragyogtak a budai hegyek, a Dunán a habok és ragyogott egy glóriás ősz fő.

s. j.

Szomorj Dezső, Mária Antonia. Történelmi színmű, 5 felvonásban. Sohasem láttam még hogy a közönséget annyira meghatotta volna egy szindarab, mint a *Mária Antonia*. Igaz, hogy maga a történet is megható, de azok az édesen csengő, titokzatos bájú, szomorú szavak, mondatok, melyeket Szomorj szinte a szép nyelv iránti lázas szerelemmel alkotott, úgy megmarkolják a közönség lelkét, szívet és a közönség annyira vele él a történettel, hogy egyszer csak (a 4-ik felvonásban) elkezd szépen püticskölni, szipákolni. Mindenki a szemét törülgeti és sír. Maga

az író is szerelmes darabjába, melynek tárgya a francia forradalomból van merítve s XVI. Lajosnak és családjának szomorú tragédiája. Egy helyen így nyilatkozott: „Majdnem együtt éltem ezzel a tragikus királynővel Versailles-ban, a kertekben, a fűben és porban kerestem a lábnyomát és körülengett a parfümjé. Micsoda szerelemben égtem és irtam, Mária Antoinettel a szivemben!” Óriási sikere van a darabnak a Nemzeti Színházban, állandóan zsúfolt ház előtt adják. Szomorynak a nyelvében sok erő és szépség van, épen azért olvasmányoknak is ép oly szó-

rakoztató és megható, mint szinpadon.

László Sándor könyve. Csak nem régiben jelent meg László Sándor két verskötete Március és Uj Március címen s már is új kötettel lép a nyilvánosság elé a jönevű szerző. Két első könyvét elismerő hangon ismertette a kritika s mi, akik közelebbről figyeljük az ő munkásságát, e könyvtől még fokozottabb jó tulajdonságokat remélünk, mint az elsőktől. Az ő költészete napról-napra mélyül és tartalmasodik s mind szebb és szebb verseket olvashatunk tőle különböző lapokban. E szétszórt verseit gyűjti most együvé s adja ki „Utolsó Március“ címen. A kötet e hónapban fog megjelenni s megrendelhető kiadóhivatalunk útján. Bolti ára két korona lesz.

Hugó von Hofmannsthal. A költő és a Ma. Levél. Két tanulmány, Lányi Viktor fordítása. A Modern Könyvtár egyik legújabb füzeté a nagy költőnek két „lyrai essay“-je, melyek ismertetésére legcélszerűbb, ha idézek a fordító előszavából. A két tanulmány „egyikében első látásra doctrinaire-jellegű témát variál, de annyi emberi motivummal tölti meg, az egyéni átélések oly gazdag skáláját játsza végig, a saját lelki világának oly sok rejtett és különös sarkára világít, hogy végig olvasva, túl a témán és annak objektív jelentőségén, maga Hofmannsthal áll előttünk, a költő, az intellektus legtökéletesebb, legérzékenyebb műszereivel mindenre reagáló lelki organizmus A gondolatok és asszociációk izgató egyensúly játéka táncol az olvasó előtt, ha kinek fantáziája együtt tud vib-

rálni a hullámzó és torlódó szavak nagyszerű ritmusával . . . A „Levél“ a „neuraszténias modern literátor vallomása azokról a belső vívódásokról, melyek alkotás közben és az alkotás szüneteiben dulják kedélyét. Megrázóan komor a levél konkluziója; az igazi mondani valók elmondhatatlanok.

Az antik tragédia legmodernebb újra érzőjét, a finom szavú lírikust, Hofmannsthal, ennek a füzetnek a révén, talán legérdekesebb oldaláról fogja megismerni a magyar olvasó.“

Szemere László: Madártömészet kézikönyve nem régen hagyta el a sajtót. A jeles ornithologusnak, — ki iskolánkknak volt a növénydeke és értékes gyűjteménye még ma is az iskola egyik termében van — sajnos — elzárva és a kinek köszönhető, hogy az iskolakert mesterséges fészekodukkal el van látva — ez a munkája egyedül áll a magyar könyvpiacón. E munkának nemcsak a kezdők veszik hasznát, de azok is, a kik már egyébként járatosak a praeparálásban. A tömészetet illetőleg úgy a tőzeg, mint a fagyapot test készítésére kiterjeszkedik és a kik magok tömni nem akarnak, azok rövid útbaigazítást nyerne, hogy elejtett madaraikat hogyan készítsék elő a kitömésre. A vaskos kötet fényképekkel és rajzokkal van illusztrálva. Ára 2.40 korona. Megrendelhető az összeg előzetes beküldése mellett bérmentve, vagy utánvétellel Vákár L. könyvnyomdájában, Csikszereda.

Zoltánka, Krudy Gyulának, ma talán legfelkapottabb regényírónak ez a kritika részéről megzaklatott bájos kis színjátéka 4 képből, csinos könyvalakban jelent meg. A bemutató előadás után egyik

kritikusa, Szász Zoltán — kit a Pesti Szinpad egy ügyes szatirikus cikke „über-kritikusnak és bölcsélet-nagyiparos“-nak nevez — teljesen félreértve a darabot és az író szándékát, a legkinéletlenebbül és a sulykot messzire vetegetve akarta lerontani a darab értékét. Elérte vele azt a „magyar Taine,“ hogy saját kritikáját tette kritika tárgyává, mely reá nézve nagyon is balúl ütött ki. Egy szigorúan felépített cselekményű és a történeti alakok hű és való jellemét precizen megcsinált szinpad-i hősök kedvéért meghazudtoló drámát kerestt a darabban, holott az írónak ilyesféle egyáltalában szándékába se volt. Maga Krudy úgy nyilatkozott a „Hétben“, hogy a *Zoltánka* „egy régi fametszet, halvány, elmosódó, egy régi kép a Vasárnapi Ujságba.“ Ezek után megértve az író szándékát, annyira tudjuk élvezni a darabot, ezt a gyönyörű lyraisággal és azon a sajátságos, a múlttól megbabonázott nyelven megírt *Zoltánkát*, a mely nyelv ma Krudynak legfőbb sajátossága. A szinjáték 4 képből áll. A szerencsétlen sorsú, beteges Petőfi Zoltánt, ki apja nagy nevét nem bírja vállán hordozni és anyját Juliát, a hisztériás özvegyet, — a kit újabban nehéz váddal is illettek (*Ady* nyilatkozata) — viszi az író szinpadra. Az első képnek „Egy régínász“ a címe, Pesten játszik, Julia lakásán, a második (Pesti farsang) 15 évvel később ugyanott; a „Gödöllői emlékny“ a harmadik a gödöllői erdőben és végül a negyedik a „Távozás“ című Pesten, Zoltán lakásán. A második képet megtaláljuk egy novella keretében az író egyik régebbi könyvébe, a *Szindbád utazásai*-ban. E négy kép mindegyike külön-külön is

egy befejezett novella hatásával bír. Könyvalakban talán még nagyobb sikere van, mint szinpadon. Szinte kötelessége volna minden magyar diáknak megvenni.

Az utolsó csók Biró Lajosnak ily című darabja, mely a Vigszinházban került színre, könyvalakban is megjelent. A bemutatón roppant nagy sikere volt és a kritika is teljes elismeréssel nyilatkozott róla. A kiváló írónak — aki már több ízben hódította meg a közönséget, a kinek *Sárga liliomja*, (melynek prózai feldolgozása a Modern Könyvtárba megjelent kis regény, *Szolgák országa* címen), a Lengyel Menyhérttel közösen írt *Cárnője*, mely a külföldön is állandóan műsoron van, a *Rabló lovagja* és a múlt szezomban színre került *Tavaszi ünnep*-je egy-egy eseménye volt az irodalomnak — ez a legújabb alkotása talán legművészebb és legértékesebb. Egy ifjú pesti ügyvédjelölt 7000 kor. örökségével elmegy a Rivierára, hogy nyomoruságos életében legalább egy napig élhessen, élvezhessen, legyen úr és azután főbe löje magát. A napot megéri, úr lesz és szerelmes nagyon, de az éjszaka mámorából, a kéjből inkább kicseng az élet, mint a halál és egyedül maradvá irtózáttal dobja el revolverét. Ott állott előtte újra a nyomoruság és megtörtén hajtotta alá a nyakát. Maga a történet oly megragadó, tele van szép eszmékkel, életigazságokkal, ötletekkel, ügyes paradoxonokkal és annyira kedves, lebilincselő, hogy az ember végig nézve a darabot szeretné megvenni azonnal a könyvet és még az éjszaka elolvasni 2-szer, 3-szor és talán szeretné meg is tanulni egyes részleteit.

EGYLETI ÉLET.

AZ ÉNEKKAR NAGYMIHÁLYI HANGVERSENYE.

Egy szépen kiérdemelt babérral többje van Énekkarunknak és sok kedves emlékekkel gazdagabbak a tagok élményei.

Nehezen ment a kezdés, sok kétely, akadály merült fel, azonban az agilis ifjúsági elnök s a rendező-bizottság odaadó buzgalmával megoldotta feladatát s szép műsorral tudta szórakoztatni Nagymihály és a vidék intelligens közönségét. Az Énekkar művészi sikerének fő érdeme H. Bathó János tanárelnöké, ki az énekpróbákon kiváló buzgalommal igyekezett, hogy a darabok a legutolsó árnyalatokig precizen adassanak elő s kitünő vezénylésével az Énekkart újabb sikerhez juttatta, ami az ő sikere is.

A zsufolásig megtelt teremben várakozó hangulat közt kezdődött a hangverseny. A műsor első pontja az Énekkar szereplése volt. Beschnitt: Osszián-ját adta elő meglepő pontossággal s művészi színezéssel. Utána Novák Dezső hh. lépett a színpadra, Endrődi: Visszavárlak című költeményének gyönyörű szavalatával. Arcjátékában majd megrázó erő, majd kétségbeeső tépelődés s gyötrellem volt érezhető. Sajátságosan fájdalmas hangja oda simúlt a költemény hangulatához. A közönség meghatva hallgatta s mindenki tapsolt a nagy tehetségű szavalónak.

Majd jöttek a híres Bathó-nóták, melyeket az Énekkar közreműködésével a tanár-elnök, mint szerző mutatott be. — A közönség lelkét megragadta a szép melódia s még a „hogy volt“ után is alig engedte el a szerzőt a színpadról.

Aztán felcsendült a Csokonai-dal; a tihanyi echó; a vén diákok nótája; melyeket oly szívvel-lélekkel, oly szabotossággal énekelt az Énekkar, hogy a közönség elragadtatásának szünni nem akaró tapsvihárban adott kifejezést.

Ezután ismét Novák Dezső lépett a színpadra a „Tu-

rista kaland“ énekes tréfával, a kinek kedves játékaért tomboló éljenzéssel adott elismerő kifejezést a hallgatóság.

A hangverseny 6 ik pontja „Az eltörött tükör“ című egy felvonásos bohózat volt. Virág Béla hh., mint jogász, otthonos, könnyed modorban játszott; egységes és önálló jellemet alakított s ez legjobban sikerült szerepében. Kerekes György hh., mint filozopter, beleélte magát szerepébe, ügyesen, élethűen alakított s nehéz szerepe dacára egyszer sem esett ki utánzó mozdulataiból. Kovács Dezső lh. a házmester szerepét tipikusan, kifogástalanul adta. A közönség derült hangulatban gyönyörködött a művészien előadott jelenetben s elismerő tapsal adózott az egyes szereplőknek.

A hangversenyt az Énekkar által előadott Bortal zárta be.

A conferancier szerepét Kerekes György hh. töltötte be, ki zsenialitását ismét ragyogtatta. Biztos fellépésével, szinpatikus megjelenésével, aktuális tréfáival, kupléival, művészi parodikus táncával a közönség figyelmét és osztatlan tetszését megnyerte. Fárasztó, sokoldalú szerepben mutatkozott be, magas nivóra emelvén a hangversenyt s magával ragadván a közönséget, amely nagy tetszésében s elismerésében alig tudott tőle megválni.

Hangverseny után megkezdődött a tánc, mely vidám mulatással a reggeli órákig tartott.

Teljes elismeréssel és köszönettel adózik az Énekkar mindazoknak az uraknak, kik a siker érdekében közreműködtek; Nagymihály intelligens közönségének az előzékeny fogadtatásért, a szives vendégszeretetért, amelyek emlékezetessé tették az ott töltött órákat.

G. I.

A „Sárospataki Főiskolai Jogász-Egylet“ szept. 23-án tartotta alakuló közgyűlését Dr. Trócsányi József dékán elnöklété alatt. A lelkes, buzdító szavak után, melyekkel elnöklő dékán a megjelenteket üdvözölte, az egylet a következőképen alakította meg tisztikarát: elnökké megválasztott Gesztelyi Nagy László III. jh.,

alelnökké ifj. Szabó Sándor II. jh., elnörré Arday J. Dezső II. jh., pénztárnokká Hubay László III. jh., könyvtárnokká ifj. Szabó Sándor II. jh., jegyzővé ifj. Rácz Lajos I. jh. Az agilis vezetőség nagy ambícióval fogott sokirányú munkálkodásához, mellyel a multak mulasztásait igyekszik pótolni. Ugy tudományos, mint társadalmi téren

tevékenyen működnek a tagok. Gyűlései, melyek elég sűrűen tartanak, a productiv munkának több bizonyágát adták. Így ifj. Szabó Sándornak „Döntvényjogunk az 1912. : 54. t.-c. alapján“ című dolgozata megdicsértelett és 20 korona jutalomban részesített, mely úgy a szaktanár, mint az egyesület tetszését teljes mértékben megnyerte. E dolgozatot Mikola Bálint bírálta, ki szintén teljes készítséggel oldotta meg feladatát. Bírálata az egyesület 10 kor. jutalomban részesítette. Felolvasást tartott még Hubay László: „Az 1874. : 33 t.-c. és az 1913 : 14. t.-c. (a régi és új választói törvény) összehasonlítása“ címmel. E munka bírálata, melyet Arday J. Dezső, ifj. Rácz Lajos és ifj. Szabó Sándor készítettek, 10 kor.-val jutalmaztatott. Gesztelyi Nagy László a „Törvénytelen gyermek jogi helyzete“ címmel tartott felolvasást, melyben rámutatott a törvénytelen gyermek helyzetére a múltban, a jelenben, — továbbá ismertette a Tervezet intézkedései alapján a jövőben megvalósítandó szabályozását. E munka most van bírálata alatt. A munkásság fokozására pályakérdéseket tűzött ki az egyesület, melyek a következők: 1. A bűncselekmény tényezői, 2. Szabadság és tevékenység az emberek cselekedeteiben, 3. A magyar-horvát közjogi viszony, 4. Az alkotmánybiztosítékok ismeretése. Mindenik díja 50—50 kor., beadás határideje május 1. E mellett más téren is eredményesen működik a jogászegylet. Így *dec 12-én és 13-án* műkedvelői színi előadás rendezését vette tervébe, melyre már előkészületek nagyban folytak, azonban a megvalósulást megakadályozta a püspök úr elhalálozása. Bizottsági gyűlésein:

Egyület a tandíjsegélyezést és tankönyvkölcsönöket intézte el, továbbá könyvtárának rendezésére tett dícsérendő intézkedéseket, amennyiben a régóta kint levő könyvek beszédéről intézkedett és a hiányzókat pótolta, úgyszintén újabb tankönyvekkel látta azt el. — A jogászegylet tudományos és társadalmi működése a legjobban indul és a legszebb reményekre jogosít.

A „Hittanhallgatók-Egylete“ f. év szeptember 20-án tartotta alakuló közgyűlését, melyen elnökké: Körössy István IV. é.; alelnökké: Garaczi Imre III. é.; titkárrá: Komjáthy Aladár III. é.; jegyzővé: Kovács Dezső IV. é.; pénztárnokká: Lipták István IV. é.; könyvtárnokká: Stunda István II. é. hittanhallgatókat választotta meg. Bizottsági tagok IV. évről: Gaál István; III. évről: Kiss János; II. évről: Illyés János és I. évről: Kósa Szabó Pál.

Amint az eddigi munkálkodás mutatja és a jövőre vonatkozólag sejtetni engedi, ez az év a szorgalmas munkásság esztendeje lesz.

Az eddigi munkálkodásból, mint főbb mozzanatok kiemelkednek Bodnár Ferenc IV. éves hh. egy-egy pályadíjjal jutalmazott, illetve megdicsért okt. 31-i ódája; Stunda István II. éves hh. 10.koronával jutalmazott „Subliminalis én“ címen tartott szabadelőadása. Körössy István „Péter és Pál apostolok egymáshoz való viszonya“ c. felolvasása; Kerekes György II. é. hh. „Nitsche és Jézus erkölcstana“ c. szabadelőadás sorozata; továbbá Gaál István IV. é. hh. predikátása és Mándy Menyhért IV. é. hh. imádkozása.

Az állandó bizottság fáradtságot nem ismerve dolgozik az egyesület

érdekein, most a „Segély-Egylet“ visszaállításának módozatain táncskozik.

Elhatározta az egylet, hogy február hóban hangversennyel egybekötött bált fog rendezni, remélve, hogy a múlt esztendőekben tartott bálók sikerei ez évben sem maradnak el.

A „Főiskolai Énekhar“ szept. 11-én tartotta alakuló gyűlését. Elnök lett egyhangú lelkesedéssel Virág Béla IV. é. theol.; főprecentor Kiss Elek IV. é. theol.; alprecentor Veress Lajos III. é. theol.; protokántorok: I. tenor: Bodnár Ferenc IV. é. theol.; II. tenor: Körössy István IV. é. theol.; I. bass: Novák Dezső II. é. theol.; II. bass: Kovács Dezső IV. é. theol.

A „Sárospataki Széchenyi-Szövetség“ 1913. okt. 14-én tartotta alakuló gyűlését Dr. Szabó Sándor rektor, szövetségi tanár-elnök elnöklete alatt. Tanár-elnök buzdító szavakat intézett a tagokhoz, melyekben a Széchenyi-Szövetség céljait körvonalazta. Ez az egyedüli egyesület — mondja — főiskolánkban, amely a társadalommal szoros kapcsolatban áll, amelyben ennek célja a művelt ifjúságnak összeköttetésbe hozása a társadalommal. Itt a tagoknak mintegy kötelessége, hogy a szociális kérdésekkel foglalkozzanak, a társadalommal érintkezésbe jussanak és terjesszék azokat az eszméket, amelyek a nép boldogítására megoldásra várnak.

A nm. földművelésügyi miniszter úr nagyon jól tudta azt, hogy ha eredményt akar elérni, összeköttetésbe kell jutni a magyar ifjúsággal, mely időt, fáradságot nem kímélve a gazdasági kérdések tanulmányozásával és meg-

termékenyítésével csak hasznára lehet a magyar földművelésügynek.

Ezek után a tisztikar és a választmány a következőképen alakított meg: elnök lett Körössy István IV. hh., mint a „Hittanhallgatók Egyleté“-nek elnöke, alelnökök lettek: Gesztelyi Nagy László III. jh., mint a „Jogász-Egylet“ elnöke és ifj. Szabó Sándor II. jh., mint annak alelnöke. Továbbá megválasztottak: Komjáthy Aladár III. hh. titkárrá, Gaál István IV. hh. jegyzővé, Hubay László III. jh. könyvtárnokká, Flommonay Zoltán III. jh. pénztárnokká, Arday J. Dezső II. jh. ellenőrré, Virág Béla IV. hh. háznagygyá. Választmányi tagok lettek a joghallgatók közül: Sőreghy János IV., Dömötör Béla III, Baka László II., ifj. Rác Lajos I.; a hittanhallgatók közül: Kovács Dezső IV., Kiss Lajos III., Stunda István II., Csűry Miklós I. Számvizsgáló bizottsági tagok lettek: Sztránsik Andor II. jh., Dobos Sándor III. hh. és Szűcs Lajos II. jh. A gyűlés, miután elnök a megválasztottakat szívesen üdvözölte s Isten áldását kérte munkjukra, elnök élte tése mellett véget ért.

Az „Akadémiai Athlétikai Klub“ szept. hó 28-án tartotta alakuló közgyűlését 60 taggal. Tisztikara a következőképen alakult meg: tanárelnök: Dr. Végh János. Ifj. elnök: ifj. Szapáry István gróf jh. Ügyvezető alelnök-titkár: Mándy Menyhért th. Vivásvezető alelnök: Szűcs Lajos jh. Pénztárnok: Balogh Sándor th. Ellenőr: Szabó Sándor th. Jegyző: Kiss Lajos th. Bizottsági tagok: Iván József th., Baka László jh., Kiss Pál th., Bóna Miklós jh., Csarasz Ferenc jh., Máthé László jh., Osváth József th.

A „Főiskolai Ifjusági Tűzoltó-Egylet“ szintén megalakult a legnemesebb, — embertársaink életéért és javaiért önfeláldozó — tettek végzésére. Tisztikarát a következőképen választotta meg: tanár-elnökül ismét dr. Trócsányi József jogakad. tanárt hívta meg az egylet egyhangú bizalma. Ifjusági parancsnokká Körössy István IV. é. theol. választotta az egylet még a múlt iskolai év végén. Alparancsnok segédtiszt lett: Mándy Menyhért IV. é. theol.; szer- és pénztárnok: Szilvássy Jenő IV. é. theol.; szivattyúparancsnok: Lip-ták István IV. é. theol.; mászóparancsnok: Kovács Dezső IV. é. theol.; rendőrpáncsnok: Tóth Sándor III. é. theol.; csövezetők: Kiss Pál III. é. theol. és Varga József II. é. theol.; bizottsági tagok: Komjáthy Aladár III. é. theol. és Mikola Bálint II. é. jh. A parancsnokság tartott az őszi idő beálltáig két gyakorlatot, melyeken a tagok úgy elméleti, mint gyakorlati oktatásban részesültek.

A „Főgimnáziumi Torna-Egylet“ tisztviselői az 1913—14-ik iskolai évben: ifjusági elnök: Galgóczy Bertalan; pénztárnok és jegyző: Lakatos József. Előtornászok VIII. osztályból: Széll Árpád; VII. osztályból: Makai István és Kántor Ferenc.

A „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ szeptember 24-én tartotta alakuló közgyűlését; a Társulat 40 taggal kezdte meg működését. Tisztikara a következőképen alakult meg: ifj. elnök: Gaál IV. hh. Titkár: Kiss Géza II. hh. Főjegyző: Dobos Sándor III. hh. Pénztárnok: Kiss Lajos III. hh. Ellenőr: Magyary Lajos III. jh. Aljegyző: Osváth József

II. hh. Az alakuló közgyűlés tanár-elnökül egyhangú lelkesedéssel múlt évi tanárelnökét: Novák Lajos theol. tanár urat kérte föl, ki azt szíves volt elfogadni s biztosítani a Társulatot jóakarató vezetéséről. Az eddigi felolvasások közül emlékkönyvbe vétetett Kerekes György: „Versek prózában“ című dolgozata; megdicsértetett: Bencze Domokos: „Boldogok“ c. novellája. Elemzéssel szavalt Both József; elemzése megdicsértetett. Az elhangzott szavalatok közül megdicsértetett a Kerekes György szavolata. A Társulat a következő pályatételeket tűzte ki: Lirai költemény, díja 12 kor. Beadási határidő november 2.; Diáknóta, díja Novák Lajos tanárelnök és Gaál István ifj. elnök adományából 24 kor. Beadási határidő nov. 9.; Novella, díja 24 kor. Beadási határidő november 16.; Német műfordítás, díja 20 kor. Kitűzött pályatétel: Heine: „An meine Mutter“ című költeménye. Beadási határidő november 23.; Diák elbeszélés, díja Novák Lajos tanárelnök adományából 20 kor. Beadási határidő dec. 7.; Széptani elemzés. Tárgy: Reviczky Gyula költészetének aesthetikai méltatása Díja 40 kor. Beadási határidő március 2.; Szónoki beszéd. Tárgy: A „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ szónokának beszéde, Erdélyi János szobrának leleplezésénél. Díja 40 kor. Beadási határidő március 29. Az eddig lejárt pályatételek sikeres eredményt mutatnak. „Lirai költemény“ című pályakérdésre 20 pályamunka érkezett. Pályadíjat kaptak egyenlő arányban: Kerekes György: „Nóra mesél“ című és Finkey Zoltán: „Tékozló fiú“ című költeménye; megdicsértetett Rácz Lajos „Őszi irigység“ című

és Finkey Zoltán „Lala“ című költeménye. A „Diáknóta“ című pályakérdésre érkezett 7 pályamunka. A pályadíjból 6 koronát kapott Kiss Géza „Exitusi nóta“ című diák nótája. Kerekes György „Bor“ című diák nótája megdicsértetett. A Társulat a pályadíjat adományozók kívánságából a megmaradt díjra a pályakérdést újra kitűzte febr. 23-ki lejárattal. A „Műfordítás“ című pályakérdésre érkezett 3 pályamunka. Kerekes György és Rácz Lajos műfordítása nyert jutalmat. A „Novella“ c. pályakérdésre érkezett 8 pályamunka. 10 K-ái kapott Both József: „A kis irnok és az asszony“ című novellája; 8 koronát Garaczy Imre: „Mária“ című novellája és 6 koronát Rácz Lajos: „Pierrot megkomolyodik“ című novellája. A Társulat erősen buzgólkodik az Erdélyi János szobra felállításának ügyében. A szobor Gyöngyösy Berta szobrász nő budapesti műtermében készül s kedvező viszonyok mellett talán már ez iskolai év végén meg fog történni a leleplezés. A szoboralap javára rendezte volna a Társulat, karöltve a „Gymn. Erdélyi Önképző Körrel“ december 6-án színi előadással egybekötött táncmulatságát, azonban főtisztelteti és méltóságos Fejes István püspök úr, iskolánk főgondnokának elhalálozásával bekövetkezett gyász miatt elhalasztotta 1914. január 24-re.

Az „Erdélyi Önképző-Kör“ a gimnáziumi ifjuság kebelében ez éven is megalakult szeptember 21-én. Az alakuló gyűlés tanár-elnökkül múlt évi tanárelnökét, Dr. Végh János gimnáziumi tanárt egyhangú lelkesedéssel ez évre is megválasztotta. A kör tisztikara a következőképen alakult meg:

ifj. elnök: Kriston Antal VIII. o. t., titkár: Kukoró Ferenc VIII. o. t., főkönyvtárnok: Sebők József VIII. o. t., jegyző: Kussback Ferenc VII. o. t., pénztárnok: Németh Béla VII. o. t., alkönyvtárnok s aljegyző: Csontos József VII. o. t. A Kör a rendes vasárnapi üléseken kívül, amikor a műsort, a szavalások, felolvasások, szabad előadások s ezek bírálata képezik, szokáshoz híven szept. 28-án nyilvános ünnepély keretében megkoszorúzta Tompa Mihály szobrát. A tagok részéről a Kör iránt általános ügybuzgalom s lelkesedés mutatkozik.

Az „Akadémiai Olvasó-Egylet“ szept. 15 én tartotta alakuló közgyűlését. Elnök: Homonnay Zoltán III. jh. Jegyző: Kovács Dezső IV. theol. Ellenőr: Hubay László III. jh. Könyvtárnokát és pénztárnokát még a múlt iskolai év végén megválasztotta Illyés István IV. é. theol., illetve Komjáthy Aladár III. é. theol. személyében. A bizottság tagjai: IV. évről: Takács Béla theol., Sőreghy János jh. III. évről: Kiss János th., Dömötör Béla jh. II. évről: Stunda István theol., Magyary Lajos jh. I. évről: Horkay Andor th., Bóna Miklós jh. A bizottság nt. Radácsi György tanárelnök úr bölcs vezetésével fáradságtalan munkálja az egylet tagjainak érdekét.

A „Főiskolai Zene-Egylet“ H. Bathó János ének- és zenetanár elnöklete alatt szeptember 18-án tartotta alakuló közgyűlését Tisztikara a következőképen alakult meg: Ifj. elnök: Novák József VIII. oszt. tanuló; alelnök: Horkay Béla II. jh.; pénztárnok: H. Bathó Zoltán VII. oszt. tan.; jegyző: Horkay Andor I. hh. Az egylet szereplését az okt. 6-iki ünnepélyen kezdte meg.

HIREK.

A seb. Mikor még ifjú volt, ábrándos, álmódzó, nagyságra-szomjas lelkű, de már neves ember; mikor még csak tanítvány volt, de már mester a reneszánszkori szobrász, Michelangelo; Donatello iskolájához szegődve a halhatatlan szobrászmester tanítványai között dolgoztatott és csiszolgatta tűzfényes agyát; csupán azért, mert kezdett felülemelkedni, mert egyszerre mesterré kiáltotta lelkes kezeműve, mert lelke lángja vakította a gyöngö lényűeket, magas homloka szédítette az alacsonyakat; vad irigységből és vak gyűlöletből egyik társa öklével arcába vágott brutálisan és kegyetlenül, halálosnak szárvá az ütést. Vértett a seb és beforrott. De a csapás örökre eleszűtötte, rúttá tette az arcát és a nagy mesternek még öreg korában is fájt a sebhely, a rutság, még akkor is érezte az ütést, szégyelte torzságát és zarkózott és mogorva volt sokszor.

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“-t az összes akadémiai hallgatók (hit-tan- és joghallgatók) az Ifjúsági Egylet 4 koronás tagsági díja fejében kapják, mely egyletnek minden akadémiai hallgató kötelező tagja.

Joghallgatók figyelmébe! A jogi tanári karban időlegesen beállott változások szükségessé teszik, hogy ez úton is értesítsük a joghallgatókat, — különösen a *nem jótétetményeseket*, — a változások következményeiről. Dr. Osváth Gyula, a római jog rendkívüli tanára — betegsége miatt — 9 hónapi szabadságot kapott, mely idő alatt a római jog helyettesi-

tését Dr. Trócsányi József és Dr. Gerőcz Kálmán látják el s így — természetesen ők veszik fel a colloquiumot is. E tanárok a colloquiumra és az alapvizsgákra a Cyhlarz: „Római institutiók” cíművét ajánlják vezérfontul, melyhez azonban ajánlatos a Szentmiklósy és Bozóky könyvének az olvasgatása is. Az Alkotmánytörténelmet — a tanszék betöltötlen-sége miatt — Dr. Szabó Sándor adja elő, kinek a Timon könyvéből kell készülni. Megjegyezzük itt, hogy a colloquium tanácsos azoknak is, a kikre az nem kötelező, mivel így az illető tanári és kérdézési modorát megismerhetik. Másod éven Magánjogból a Kolozsváryt, Nemzetgazdaságtanból Földest ajánlják a szaktanárok. Harmad éven Anyagi büntetőjogból a Gerőcz könyve, osztrák jogból a Kolozsváry-ban levő Dologi jogi rész kell némi jegyzet hozzáadásával. Az egyházjogot — Dr. Ilyefalvi V. Géza betegsége miatt — Dr. Buza László adja elő. — Együttal tudomására hozzuk a joghallgatóknak Öfelsége azon intézkedését, mely szerint a vallás- és közokt. min. ama rendeletét, hogy semmiféle elveszett félév beszámításának hely nem adatik, megváltoztatta és jelenleg *méltánylást érdemlő esetekben* érvény szerzhető elveszett félévek beszámításának s így az alapvizsgák és absolutoriumok félévénkénti megszerzésének. Ez irányú kérvények a vallás- és közokt. miniszterhez címezve, 1 kor. bélyeggel ellátva a dékáni hivatalhoz nyújtandók be.

A „Sárospataki Főiskolai Jogászegylet“ 1914. január 31-én műkedvelői színi előadást és táncmulatságot rendez. Színr kerül Herczeg Ferenc: „Gyurkovics lányok“ 4 felvonásos életképe. Az előkészületek már minden irányban megindultak. Bővebb felvilágosítással és meghívóval később szolgál a rendezőség.

A „Magyar Irodalmi Önképző-Társulat“ és a gymn. „Erdélyi Önképző-Kör“ által, Erdélyi János Sárospatakon, 1914-ben felállítandó szobrának javára 1913. dec. hó 6-ára tervezett színelőadással egybekötött táncmulatsága föltiszteletű és méltóságos Fejes István püspök úr, főiskolánk főgondnokának elhalálozásával bekövetkezett gyász miatt elmarad s 1914. január 24-én fog megtartatni.

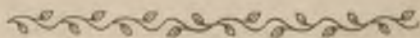
Figyelmeztetjük azokat a legátusokat, a kik Cigánd; Ricse, Lácza, Semjén; Agárd, Leányvár Perbenyik; Királyhelmece és ezek vidékén fekvő községekbe szándékoznak a karácsonyi ünnepre menni, hogy Perbenyiktől, illetve Királyhelmecektől Cigándig a Bodrogközi Gazdasági Kis Vasút közlekedik, melynek minden Perbenyikre érkező személy és gyorsvonathoz (kofa vonathoz nincs) csatlakozása van. Utvonal a következő: Királyhelmece — Perbenyik, Agárd, Ricse, Cigánd. Utiköltség legmagasabb III. oszt. 50 fill., I. oszt. 1 kor.

Okt. 6. Kegyeletes ünnepély keretében ünnepelte meg főiskolánk ifjúsága a vértanúk emlékét. Reggeli 8 órakor istenítisztelet volt a városi templomban, amelyen Szőke István főiskolai szenior mondott szép alkalmi imádságot. Délután

ünnepély volt a következő műsorral: 1. Szabadsághősök sírja felett Előadta a főiskolai énekkar. 2. Emlékbeszéd. Tartotta G. Nagy László joghallgató. 3. Szavalt Bencze Domokos hittanhallgató. 4. Tárogató szóló. Előadta Palásthy Barna jh., cimbalmon kísérette Horkay Béla jh. 5. Szavalt Szabó Gyula VIII. o. gymn. tan. 6. Beethoven gyászinduló. Előadta a főiskolai zenekar. 7. Fohász. Előadta a főiskolai énekkar.

Okt. 31. Szép ünnepélyvel ünnepelte főiskolánk tanári kara és ifjúsága a reformáció emléknapját. A reggeli istenítiszteleten Novák Lajos főiskolai lelkész mondott felemelő, megható imát. Délután ünnepély volt a következő műsorral: 1. Luther éneke. Énekelte a közönség a főiskolai énekkar vezetése s orgona kísérettel. 2. Áldjátok az Urat. Előadta a főiskolai énekkar. 3. „A reformáció hatása az államjogra.“ (Emlékbeszéd) Tartotta Buza László jogtanár. A közönség nagy figyelmével tudományos alapokon fejtegette a reformáció hatását az egyéni és politikai szabadságra. 4. Isten, ki fent uralkodik. (Oláh Károly.) Előadta Novák Dezső hittanhallgató a főiskolai énekkar és harmónium kísérettel. 5. A reformáció emlékünnepe. Irta Bodnár Ferenc IV. hh., szavalta Virág Béla IV. hh. 6. Te benned bízunk eleitől fogva. Énekelte a főiskolai énekkar.

Elekción vers sajtó alatt van. Irja Kiss Géza.

Kiadóhivatali főnök:
Kőrössi István.

Előfizetési felhívás!

A „Sárospataki Ifjusági Közlöny“ életének harmincadik esztendejében, három hónapi veszteglés után, ismét kibontottuk a régi zászlót. — Legyőzve minden félelmeskedést, a nem kis akadályoktól való visszarettenést: a jobb jövőbe vetett bizalommal kezdjük meg ez évi munkásságunkat.

Nem tagadhatjuk: az „Ifjusági Közlöny“ életének utóbbi éveiben nagy számmal jelentkeztek a borús, kedvetlen napok; az volt a baj, hogy sokkal több olvasónk volt, mint előfizetőnk. — Huszonkilenc évig azon volt az ifjuság, hogy ezt a lapot, ha nagy áldozatok árán is, fentartsa, virágoztassa. — S ez éven majd bele fásultunk, majd megszüntettük lapunkat, de mégis új erőre kaptunk, új bátorságot nyertünk; — nem tudtuk eltemetni, mert szeretjük, a lelkünk hozzá forrt s reménységgel küzdünk tovább.

Lapunk az ifjuság organuma. Foglalkozik külső és belső életével, tevékenységével, mozgalmaival, törekvéseivel; igyekszik a pataki ifjuságot a maga eredeti egyéniségében bemutatni a nagy közönségnek. — Az irántunk való, talán a közönnyel határos, csekély érdeklődés, arra készített bennünket, hogy lapunkat úgy külsőleg, mint belsőleg új alapokra fektessük; talán így tetszetősebbek leszünk, talán nagyobb érdeklődésre találunk.

Az előfizetés ára annyi, mint régen.

Egész évre 4 korona.

Ez esztendőn már csak 7 számot adunk, azonban az elmaradt 3 számot pótolni fogjuk azzal, hogy lapunkat terjedelmesebb alakban jelentetjük meg.

Tisztelettel fordulunk lapunk barátaihoz s mindazokhoz, a kik érdeklődéssel viseltetnek irántunk; támogassanak bennünket törekvéseinkben s küldjék be előfizetésüket lapunk kiadóhivatalához.

Tisztelettel

a szerkesztőség nevében:

Gaál István,
felelős-szerkesztő.

Lapunk állandó munkatársai:

Both József, Dobos Sándor, Garaczy Imre, G. Nagy László, Kiss Géza,
Novák József, ifj. Rácz Lajos, Stunda István, Szigethy Ferenc.

Müller Ármin

divatáru kereskedő Sárospatakon.

Ajánlja dus választéku férfi kalap és finom fehérneműit a tanulóifjuságnak

kedvezményes

olcsó árakon.

Vállalja férfiöltönyök elkészíttetését saját szöveteiből felelősség mellett

ünneputáni s részletfizetésre is.

'HUNGARIA'

mosó s vegytisztító intézet S.-Patakon.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a Rákóczi-utcán a mai kornak teljesen megfelelő

vegytisztító intézetet

létesítettem. Elvállalok minden e szakba vágó munkát, u. m. férfi- és női ruhák, keztük, függönyök, szalagok, csipkék, nyakkendők és fehérneműek tisztítását. Kelme és ruhafestést minden színre elvállalok. A n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradok

tisztelettel

Neumann Mór mosó és vegytisztítóintézete.
Gallérok 7 nap alatt készülnek. Szőrmetisztítás.

Harstein Lajos

cukrász ajánlja a legfinomabb teasütemények kilóját 5 K-ért.

Süteményei, tortái elsőrendűek.

Vidéki megrendelések, eljegyzési és menyegzői torták jutányos áron készülnek.

Diákok cipésze!

Miglécz János

(Kapitány-ház.)

Prima munka, olcsó ár! Diákoknak részletfizetésre is!

'Központ'

vendéglőbe

minden, ami jó, kapható. Kübányai sörök, izletes ételek, különféle villásreggelik, kitűnő zaclik, jó borok. Ezenkívül elvállal bankettek rendezését, bálokban ételek és italok szolgáltatását s jó szolgálatokról gondoskodik.

Klein Ábrahám,

a „Központ” tulajdonosa.

Makótól Jeruzsálemig

sehol sem részesülhet oly előzékeny, pontos kiszolgálásban, **a karácsonyi és ujévi mintha**

óra, ékszertárgyait tőlünk szerzi be. Ezidei karácsonyi saisonra különösen nagy gondot fordítunk, arra törekszünk, hogy meggyőzzük a m. t. közönséget arról, hogy felesleges a fáradsággal, sokszor túlfizetéssel járó idegen cégektől való rendelés és tiszteletteljesen kérjük a m. t. közönséget, sziveskedjék bizalommal hozzánk fordulni, hogy minden tekintetben kifogástalan kiszolgálásunkat bebizonyítsuk. Raktáron tartunk mindennemű értéktárgyakat, azonban kérjük t. vevőinket, hogy a vásárlásról bennünket idejekorán értesíteni sziveskedjék, hogy esetleges egyéni ízléseknek megfelelő tárgyakkal is szolgálhassunk. A kitanulói fűjásnak különösen ajánljuk elsőrendű zseboráinkat, kényelmes részletfizetésre is. Vidékre mindennemű tárgyakból választékot küldünk.

Spitz Antal és Fia órás s ékszerész Sárospatak

Kitűnő villanyelemünk van, tessék megpróbálni.

Burger Lajos uri szabó, hazai és angol szövet raktár.

Készít mérték szerint zakko öltönyt 40 K és feljebb, zsaket öltönyt 70 K és feljebb, továbbá mindenféle öltönyöket a legjutányosabb árban. Ref. papi palástokat selyemből 110 K. Selyemből bársony előrésszel 120 kor. jótállás mellett. Tanulóknak és akadémiai hallgatóknak kedvezményes fizetési feltételeket adok.

Kováld Páter és Fia országos hírvégytisztító gyáranak egyedüli képviselője Sárospatak

„AMERIKA“-szálloda

és vendéglő Sárospatakon, a vasut mellett. Olcsó, kényelmes, tiszta szobák. A vendéglőben kiváló jó magyar konyha, elsőrendű hegyaljai tiszta borok.

Tulajdonos Ornstein Ignác Sárospatakon.

Stecher Márkus cipőüzlete

nagy raktár box, chevreaux, lakkecipő újdonságokból! Jó áru, olcsó ár! Tanulóknak kedvező üzemi feltételek! Cipőkülönlegességek raktára. Próbálja meg